

**UCHWAŁA NR IX/54/15
RADY GMINY BOĆKI**

z dnia 30 grudnia 2015 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boćki na lata 2016 – 2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boćki na lata 2016 - 2020 stanowiącą załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Boćki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2016 r.

Przewodniczący Rady Gminy

Paweł Rzepniewski

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W GMINIE BOĆKI
NA LATA 2016- 2020

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
I. Istota i znaczenie strategii dla rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Boćki.	
1.1. Podstawa formalna tworzenia strategii.....	5
1.2. Dokumenty europejskie.....	5
1.3. Ramy prawne i zgodność strategii z innymi dokumentami.....	6
II. Diagnoza problemów społecznych w Gminie Boćki	
2.1. Charakterystyka Gminy Boćki.....	9
2.2. Sytuacja demograficzna.....	10
2.3. Opieka nad dzieckiem do lat 3, edukacja i oświata.....	12
2.4. Rynek pracy i bezrobocie.....	15
2.5. Bezpieczeństwo publiczne i uzależnienia.....	19
2.6. System opieki zdrowotnej, zabezpieczenie potrzeb osób chorych i niepełnosprawnych.....	25
2.7. Pomoc społeczna.....	32
2.8. Aktywność społeczna mieszkańców.....	35
2.9. Instytucjonalne zasoby Gminy Boćki.....	37
2.10. Główne wnioski i rekomendacje.....	45
III. Analiza SWOT	49
IV. Misja, cele i kierunki działań	
4.1. Misja.....	52
4.2. Cele strategiczne, cele szczegółowe.....	53
4.3. Harmonogram.....	55
V. Monitoring i wdrażanie strategii.....	64
VI. Źródła finansowania.....	65
VII. Wnioski końcowe	66

Wstęp

Rozwiązanie istotnych problemów społecznych mieszkańców gminy jest działaniem trudnym i długofalowym. Celowym jest zatem strategiczne podejście do zagadnień sfery polityki społecznej, które jest oparte na opracowaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych. Na poziomie zarządzania lokalnego główną rolę wśród tego typu planów pełni strategia rozwiązywania problemów społecznych. Strategia jest dokumentem, który stanowi podstawę do realizacji kierunków interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców. Dotyczy to w szczególności tych mieszkańców, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby w konsekwencji doprowadzić do ich integracji ze społecznością lokalną.

Strategia jest dokumentem, który uświadamia społeczności lokalnej skalę zjawisk i problemów społecznych oraz wychodzi naprzeciw jej potrzebom, natomiast dla samorządu stanowi kompleksowy i uporządkowany zbiór celów, działań i metod ukierunkowanych na wprowadzenie skutecznych rozwiązań w obszarze problemów społecznych.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boćki na lata 2016- 2020 zapisano działania, które są kontynuacją działań strategicznych z lat poprzednich, jak również nowe działania wynikające z aktualnej diagnozy potrzeb i problemów społecznych.

Lokalna polityka społeczna obejmuje sprawy bytowe, podejmuje także problemy zatrudnienia, zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych, prawo do szeroko pojętej ochrony zdrowia, prawa rodziny do pomocy oraz prawa do pomocy przysługującego osobom, które z różnych względów mogą być narażone na wykluczenie społeczne i wymagają wsparcia w aktywizacji zawodowej, prawa do edukacji i kształcenia zawodowego czy prawa do edukacji w kontekście poszerzenia wiedzy społeczeństwa i polepszania szans na przyszłość.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016 – 2020 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma ogromne znaczenie dla bezpieczeństwa społecznego mieszkańców Gminy Boćki, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Przyjęcie przez samorząd Gminy Boćki Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma istotne znaczenie dla realizacji lokalnej polityki społecznej.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem koordynującym działania różnych podmiotów działających w sferze społecznej. Zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w

szerszym obszarze polityki społecznej.

Działania będą kierowane głównie do środowisk, które pozostają na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Pogłębiające się zjawisko ubóstwa rodzin, związane z bezrobociem, problemy egzystencji osób samotnych, starszych i niepełnosprawnych, niedostatek materialny rodzin szczególnie wielodzietnych, uzależnienie i przemoc w rodzinie to trudne problemy społeczne, które stoją przed władzami samorządowymi do rozwiązania oraz instytucjami pomocy społecznej na poziomie lokalnym. Od skuteczności ich rozwiązywania zależy funkcjonowanie wspólnoty samorządowej, jaką stanowi Gmina.

Systemowe podejście do rozwiązywania problemów rodziny powoduje, że dysfunkcje mające w niej miejsce nie są traktowane jako izolowane zjawiska dotyczące pojedynczych osób. Stąd, pomimo wielu różnych form pomocy skierowanych bezpośrednio na jednostkę, podejmuje się także pracę z całą rodziną, gdyż zmiany w jej funkcjonowaniu stanowią szansę na to, że następne pokolenie nie stanie się klientami pomocy społecznej. Dlatego też najistotniejszą sprawą jest ochrona i zapewnienie warunków do rozwoju rodziny.

Nie możemy również zapominać, że praca z ludźmi jest bardzo trudna, gdyż jest to praca na ludzkich emocjach wymagająca dużej empatii, wrażliwości i wyrozumiałości.

I. ISTOTA I ZNACZENIE STRATEGII DLA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE BOĆKI

1.1. Podstawa formalna tworzenia strategii

Priorytetowe kierunki zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Boćki oraz planowane w ich ramach przedsięwzięcia są zgodne z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych formułowanych i realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, na poziomie Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. Poniższy rozdział przedstawia opis podstawowych dokumentów strategicznych, które stanowią przesłanki dla Strategii.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej (Dz. U z 2015 r poz. 163 z późn. zm.) do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia powinna zawierać diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposób realizacji strategii oraz jej ram finansowych i wskaźników realizacji zadań.

1.2. Dokumenty europejskie

Kluczowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej jest Strategia Europa 2020. Jest ona nowym długookresowym programem rozwoju, zastępującym przyjętą w 2000 roku Strategię Lizbońską. „Europa 2020 –Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” podkreśla znaczenie współdziałania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform, w odpowiedzi na wyzwania związane z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. Wyznaczone zostały trzy podstawowe, wzajemnie wzmacniające się priorytety:

- ✓ wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- ✓ wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- ✓ wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

1.3. Ramy prawne i zgodność strategii z innymi dokumentami

Podstawowymi instrumentami realizującymi cele zawarte w strategii są Krajowe Programy Reform, opracowywane przez państwa członkowskie i inicjatywy przewodnie, przygotowywane przez KE, a realizowane na poziomie UE, państw członkowskich, regionalnym oraz lokalnym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boćki uwzględnia zapisy Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej na lata 2010-2018 dla Województwa Podlaskiego, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bielskim na lata 2013-2018. Działania zawarte w strategii są zgodne z Konstytucją RP.

Samorząd gminy Boćki dostrzega konieczność sformułowania strategicznych społecznych kierunków rozwoju gminy. Wynika to z założeń, prezentowanych we wstępie dokumentu, ale również wiążącymi argumentami są:

- stabilne i długofalowe planowanie i realizacja opracowanych programów przyniesie dużo lepsze efekty,
- jest szansa na koordynację i hierarchizację działań zapisanych w dokumentach strategicznych,
- strategia ta pozwoli też we właściwy sposób i w odpowiedniej kolejności rozwiązywać problemy a także przewidywać niektóre z nich, zanim się pojawią,
- planowanie strategiczne przyczyni się do przygotowania społeczności lokalnej do nadchodzących zmian, odpowiedzialności za wydarzenia i nadzoru nad nimi.

Przy aktualizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych należy zwracać uwagę na to, by poczynione działania pozwoliły nie tylko na rozwiązanie, czy minimalizowanie problemu, ale też na profilaktykę działań społecznych i kompatybilności z programami już funkcjonującymi na terenie gminy. Ważne jest zaangażowanie społeczne od początku poprzez cały proces tworzenia i realizowania zadań strategicznych, bo dzięki temu uzyskuje się poprawę efektywności podejmowanych działań. Związane jest to z mechanizmem społecznej kontroli, nad jakością usług społecznych w gminie. Proces tworzenia dokumentu był więc, zgodnie z tymi założeniami w gminie Boćki dynamiczny, ciągły, a jego efekty wdrożeniowe zależą od konsekwencji, zaangażowania ludzi i samorządu oraz od umiejętności i otwartości we wprowadzaniu konkretnych korekt w uchwalonej strategii.

Do aktualizacji strategii niezbędne były następujące założenia:

- ocena dotychczasowych rozwiązań, monitoring zadań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych,
- ocena dokumentu strategii zgodnie ze standardami oceny Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku,
- posiadanie wyraźnie określonego miejsca strategii w strukturze istniejących oraz planowanych dokumentów.

Na podstawie wymienionych danych wyjściowych, określone zostały wszystkie ważne obszary problemowe oraz preferencje rozwojowe wynikające z istniejących uwarunkowań. Wykorzystano również posiadane zasoby raportów i dokumentów dotyczących integracji społecznej w gminie. Strategia obejmuje problemy, które mogą być podstawą do sporządzenia długo-, średnio- i krótkoterminowych planów działań, w których priorytety i cele strategiczne znajdują wyraz w postaci konkretnych zadań na poszczególne lata.

Przedmiotem opracowania jest obszar całej gminy Boćki, realizacja celów obejmujących lata 2016-2020. Strategia musi być akceptowana przez przedstawicieli mieszkańców gminy, czyli Radę Gminy, którzy są zainteresowani przyszłością swojej gminy. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boćki ma kompleksowy wymiar społeczny. Jej opracowanie w celach i harmonogram zaplanowanych zadań odpowiada zasadom wielokierunkowego i zrównoważonego rozwoju i integracji, gwarantuje realizację zasad, jakimi Gmina i samorząd powinny się wykazać wdrażając programy i projekty strategiczne – to jest zasada ciągłości. Gwarantuje ona trwałość i efektywność rozwiązań systemowych zapisanych w dokumencie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boćki uwzględnia, między innymi, zapisy obowiązujących przepisów prawnych:

- ✓ Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- ✓ ustawy z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.),
- ✓ ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.),
- ✓ ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356),
- ✓ ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2015 r. poz. 875),
- ✓ ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),
- ✓ ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 114 z późn. zm.),
- ✓ ustawa z dnia 7 września 2007 r o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2015 r. poz. 859),
- ✓ ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r., poz. 332 z późn. zm.),
- ✓ ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1118 z późn. zm.),

- ✓ ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r. poz. 149 z późn. zm.),
- ✓ ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 20004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
- ✓ ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011r. Nr 43, poz. 225 z późn zm.),
- ✓ ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz.651 z późn. zm.),
- ✓ ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz.1375 z późn zm.),
- ✓ ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
- ✓ ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 581 z późn. zm.).
- ✓ ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 966 z późn. zm.),
- ✓ ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r. poz. 583),

II. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE BOĆKI

Diagnoza problemów społecznych poprzez obszary strategiczne została sporządzona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach przy wykorzystaniu własnych materiałów sprawozdawczych, analiz, doświadczenie, wiedzę i kompetencje z zakresu polityki społecznej, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Gminy w Boćkach a także pozyskane z innych instytucji i jednostek organizacyjnych w tym z Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku Podlaskim, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim, Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim, szkoły, NZOZ, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Boćkach, Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Bielsku Podlaskim, Gminnego Ośrodka Kultury, Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim.

2. 1. CHARAKTERYSTYKA GMINY BOĆKI

Gmina Boćki to typowa wiejska gmina leżąca w południowej części województwa podlaskiego, w odległości około 70 km od stolicy województwa. Administracyjnie wchodzi w skład powiatu bielskiego. Graniczy z gminą Bielsk Podlaski, Orla, Brańsk oraz z gminą Dziadkowice, Kleszczele i Milejczyce.

Powierzchnia gminy Boćki wynosi 232 km² co stanowi 16,75% powierzchni powiatu bielskiego. Centrum gminy stanowi miejscowość Boćki, siedziba władz gminnych i skupisko instytucji publicznych, niepublicznych, podmiotów działalności gospodarczej. Najważniejszym szlakiem komunikacyjnym jest droga krajowa nr 19 łącząca ze sobą dwa największe ośrodki miejskie wschodniej części Polski tj. Lublin i Białystok.

W skład gminy wchodzi 36 sołectw. Gmina Boćki położona jest w rejonie produkcji rolniczej. Grunty orne stanowiące 57,8% powierzchni użytków rolnych predysponowane są do

produkcji zbóż o dużych wymaganiach glebowych i w dużej części przeznaczonych na pasze do rozwoju produkcji zwierzęcej. Na obszarze gminy jest to głównie hodowla bydła mlecznego.

Dużą część gminy stanowią lasy. Bliskie sąsiedztwo Białowieskiego Parku Narodowego i Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego sprawia, że gmina należy do obszarów o znacznym potencjale turystycznym. Usytuowanie Gminy Boćki w nieznaczącej odległości od przejść granicznych z Białorusią i Ukrainą stwarza natomiast możliwości rozwoju gospodarczego regionu.

2.2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Według danych GUS na dzień 31.12.2014 Gminę Boćki zamieszkiwało 4 581 osób. Na przestrzeni kilkunastu lat na obszarze Gminy obserwuje się tendencję spadkową liczby mieszkańców. Zarówno w powiecie bielskim jak i w całym województwie sytuacja jest analogiczna.

Tab.1 Liczba ludności w Gminie Boćki w latach 2004 – 2014

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba ludności	5 029	4 985	4 906	4 852	4 794	4 815	4 747	4 676	4 646	4 581

Źródło: GUS

Jak wynika z w/w tabeli w ciągu 10 lat ludność gminy Boćki zmniejszyła się o 448 osób. Negatywny wpływ na rozwój demograficzny ma niewątpliwie sytuacja społeczno - gospodarcza gminy. Na terenie gminy brak jest miejsc pracy. Brak jest także perspektyw do samorozwoju, niska tożsamość z gminą i identyfikacja ze społecznością.

Tab. 2 Przyrost naturalny na 1 000 ludności w Gminie Boćki w latach 2010- 2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
podlaskie	0,1	-0,4	-0,6	-1,3	-0,7
powiat bielski	-3,8	-4,3	-4,2	-4,2	-3,7
Boćki	-8,8	-7,7	-9,8	-7,7	-11,0

Źródło: GUS

Dane GUS wskazują także na ujemny od wielu lat przyrost naturalny w Gminie Boćki.

Tendencja ta wywołana jest wahaniami wskaźnika urodzeń w ostatnich latach, pomimo spadku wskaźnika zgonów. Np. w 2013 roku odnotowano w Gminie Boćki 38 urodzeń żywych a zgonów 74, zaś w 2014 r odnotowano 26 urodzeń żywych a zgonów 77.

Tab. 3 Ludność Gminy Boćki w podziale na wiek

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
<i>Wiek przedprodukcyjny</i>	<i>761</i>	<i>726</i>
<i>Wiek produkcyjny</i>	<i>2 554</i>	<i>2 544</i>
<i>Wiek poprodukcyjny</i>	<i>1 331</i>	<i>1 311</i>

Źródło: GUS

Najliczniejszą grupę mieszkańców w Gminie Boćki stanowią osoby w wieku produkcyjnym, w 2013 roku stanowiły 54,98% ludności zaś w 2014 roku 55,54%. Kolejną grupę mieszkańców stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym, w 2013 roku stanowiły 28,65% zaś w 2014 roku 28,62%. Jest to w miarę stabilny wskaźnik.

Osoby w wieku przedprodukcyjnym w 2013 roku stanowiły 16,38% zaś w 2014 roku 15,85%. Jest to największa grupa o tendencji spadkowej.

Taka struktura mieszkańców wpływa na sposób widzenia potrzeb i problemów społecznych poprzez pryzmat – najpierw rodzin i osób w wieku produkcyjnym, osób starszych oraz dzieci i młodzieży. Powierzchnia gminy i struktura zamieszkania skłania ku refleksji zaspokajania potrzeb osób starszych, które mają utrudniony dostęp do placówek służby zdrowia, w tym specjalistycznych, w związku z tym pogłębia to zależność i izolację środowiskową.

Jednym z problemów demograficznych, z jakimi boryka się gmina, to systematyczny odpływ młodych ludzi do miast. Nie jest to zjawisko znamienne tylko dla gminy Boćki, ale też i dla innych gmin wiejskich. Młodzi ludzie początkowo wyjeżdżają w celu kształcenia się w ośrodkach edukacyjnych zlokalizowanych w mieście, po czym znajdują tam pracę i osiedlają się. Rzadko natomiast następuje powrót na teren gminy wiejskiej. Wśród zamieszkujących gminę Boćki w 2014 roku 205 rodzin pobierało świadczenia rodzinne na 426 dzieci, w tym na pierwsze i drugie dziecko – 339, na 3 – 65, na 4 i następne - 33. Dane te pozwalają na ukierunkowanie planowanej polityki edukacyjnej i kulturowo-rekreacyjnej, na tworzenie warunków do rozwoju dzieci i młodzieży oraz wsparcia, w tym dla rodzin wielodzietnych.

Tab. 4 *Ludność Gminy Boćki w podziale na płeć.*

	2013	2014
<i>Liczba kobiet</i>	2 267	2 228
<i>Liczba mężczyzn</i>	2 379	2 353

Źródło: GUS

Liczba ludności w przeciągu 2 lat zmniejszyła się o 39 kobiet i o 26 mężczyzn.

2. 3. OPIEKA NAD DZIECKIEM DO LAT 3, EDUKACJA I OŚWIATA

Na terenie gminy Boćki działa sieć placówek edukacyjnych kształcących dzieci i młodzież na poziomie przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym.

Funkcjonują dwie placówki oświatowe tj. Zespół Szkół w Boćkach oraz Szkoła Podstawowa w Andryjankach.

Tab. 5 *Uczniowie szkół podstawowych i gimnazjum w Gminie Boćki*

<i>Rok szkolny</i>	<i>2010/2011</i>	<i>2012/2013</i>	<i>2013/2014</i>	<i>2014/2015</i>
<i>Liczba uczniów szkół podstawowych</i>	237	208	203	197
<i>Liczba uczniów gimnazjów</i>	154	129	128	121

Źródło: GUS

Jak wynika z danych liczba uczniów ma tendencje malejące, na co niewątpliwie wpływ ma sytuacja demograficzna Gminy Boćki. Liczba dzieci zmniejszyła się w ciągu roku o 13 uczniów, zaś od roku szkolnego 2010/2011 aż o 73 uczniów. Niski jest udział uczniów szkół podstawowych i gimnazjum w ogólnej liczbie ludności i wynosi 7,13%.

W obu szkołach jest 21 oddziałów. Kadre pedagogiczną stanowi 59 nauczycieli.

Obie placówki wyposażone są w stołówki szkolne dla dzieci. Z posiłków korzysta aktualnie 387 dzieci i uczniów.

W Zespole Szkół w Boćkach zatrudniony jest na 1 pedagog w wymiarze 1 etat oraz psycholog szkolny w wymiarze 0,3 etatu. Uczniom udziela się wsparcia w formie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Szkoły dysponują dobrze wyposażonymi salami lekcyjnymi, pracowniami, zapewniają opiekę szkolną, dostęp do zajęć pozalekcyjnych. Zespół Szkół w Boćkach posiada dobrze wyposażone sale przedmiotowe, w części ze sprzętem multimedialnym. Pracownia informatyczna wyposażona jest w 20 stanowisk komputerowych ze stałym łączem internetowym, pracownia do nauki języków obcych wyposażona jest w 21 stanowisk. Wdrażany jest dziennik elektroniczny. Pracownie wyposażone są w różne pomoce dydaktyczne. Do dyspozycji uczniów jest biblioteka szkolna wraz z czytelnią. Czytelnia jest wyposażona w stanowiska komputerowe ze stałym łączem internetowym, drukarki, skaner, kserokopiarkę. Zaplecze sportowe stanowią sala gimnastyczna oraz boiska na zewnątrz szkoły, w tym kompleks typu „Orlik”. Z sali zabaw korzystają dzieci z oddziałów przedszkolnych i uczniowie klas I- III.

W szkołach odbywają się zajęcia dla uczniów mających problemy w nauce, w tym zespół dydaktyczno-wyrównawczy, zajęcia logopedyczne, zajęcia doskonalące wiadomości i umiejętności, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne. Szkoły wspomagają rozwijanie zdolności i zainteresowania uczniów w różnorodnych kołach zainteresowań.

Ponadto szkoły biorą udział w programach, w tym profilaktycznych, konkursach szkolnych i pozaszkolnych, kampaniach ogólnopolskich, akcjach charytatywnych. Uczniowie odnoszą sukcesy sportowe w wielu dyscyplinach sportowych.

Do świetlicy opiekuńczo-wychowawczej w Zespole Szkół w Boćkach uczęszcza 93 dzieci i uczniów ze szkoły podstawowej oraz 83 uczniów z gimnazjum. Do świetlicy opiekuńczo-wychowawczej w Andryjankach uczęszcza 48 dzieci i uczniów.

Na terenie Gminy Boćki nie ma publicznych szkół ponadgimnazjalnych. Nie ma także żłobków ani prywatnych podmiotów działających w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3.

Zgodnie z Rządowym programem pomocy uczniom „Wyprawka szkolna” w 2014 r pomoc materialną w formie dofinansowania zakupu podręczników została przyznana 37 uczniom o wartości 9.625zł.

Uczniów wspomaga się również w formie stypendiów szkolnych. Z tej formy wsparcia w 2014 roku skorzystało 121 uczniów szkół podstawowych, gimnazjum oraz szkół ponadgimnazjalnych. Łącznie na ten cel wydatkowano środki w wysokości 101.421zł.

Inną formą wsparcia uczniów wynikającą z ustawy o systemie oświaty jest dotacja dla szkół na zakup podręczników. W 2014 roku oprócz bezpłatnych podręczników do klasy pierwszej szkoły podstawowej samorządy otrzymały na każdego ucznia klasy pierwszej szkoły podstawowej środki finansowe na zakup materiałów dla dzieci, w tym na książkę do języka obcego i na ćwiczenia.

Dzieci do szkół są dowożone, koszty dowozów ponosi gmina. Dokonywane są zakupy biletów miesięcznych na przejazdy środkami komunikacji publicznej do szkoły i z powrotem do domu. W roku szkolnym 2014/2015 zakupiono średnio 223 bilety. Zorganizowany jest dowóz 6 dzieci niepełnosprawnych z terenu gminy do placówki oświatowej poza terytorium gminy, tj. do Zespołu Szkół Specjalnych w Bielsku Podlaskim.

Jednym z problemów występujących na terenie gminy jest niewystarczająca edukacja i opieka przedszkolna dla dzieci.

Tab. 6 Dzieci w wieku przedszkolnym zamieszkałe na terenie Gminy Boćki.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Liczba</i>
<i>Dzieci urodzone w 2009</i>	<i>46</i>
<i>Dzieci urodzone w 2010</i>	<i>37</i>
<i>Dzieci urodzone w 2011</i>	<i>51</i>
<i>Dzieci urodzone w 2012</i>	<i>34</i>
<i>Ogółem</i>	<i>168</i>

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy

Na terenie gminy zamieszkuje 168 dzieci w wieku przedszkolnym. Tylko część z nich uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. Przy Zespole Szkół w Boćkach działa Punkt Przedszkolny do którego uczęszcza 25 dzieci. Do 3 oddziałów przedszkolnych w obu szkołach uczęszcza 57 dzieci.

Opiekę nad dzieckiem zapewnia nie tylko przedszkole i szkoła. W szczególności istotnym składnikiem środowiska wychowawczego jest rodzina. W środowiskach tych następuje proces socjalizacji dziecka, który wywiera bardzo duży wpływ na jego wychowanie oraz funkcjonowanie w życiu społecznym.

Od 1999 roku funkcjonuje w powiecie bielskim Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie z siedzibą w Bielsku Podlaskim, które realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, świadczy poradnictwo specjalistyczne. Przy PCPR funkcjonuje Punkt Poradniczo – Konsultacyjny, do którego zadań należy między innymi diagnostyka, poradnictwo z zakresu opieki i wychowania.

2. 4. RYNEK PRACY I BEZROBOCIE

Praca jest źródłem dochodów ludzi, dzięki niej mogą kupować towary i usługi niezbędne do zaspakajania zarówno podstawowych potrzeb, jak i tych wyższego rzędu. Jednak praca sama w sobie jest także dość często źródłem bezpieczeństwa, przynależności, uznania i samorealizacji. Osoba bezrobotna jest nie tylko zagrożona ubóstwem, lecz także pozbawiona ważnego środowiska społecznego.

Zmieniająca się sytuacja gospodarcza w Polsce wpływa również na rynek pracy i zatrudnienie na terenie powiatu bielskiego i Gminy Boćki.

Gmina Boćki położona jest w rejonie produkcji rolniczej. Grunty orne stanowiące 57,8% powierzchni użytków rolnych predysponowane są do produkcji zbóż i w dużej części przeznaczone są na pasze do rozwoju produkcji zwierzęcej. Na obszarze gminy jest to głównie hodowla bydła mlecznego. Lasy stanowią 20,7% powierzchni.

Zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2014 roku według rejestru REGON, w Gminie Boćki zarejestrowanych było ogółem 210 podmiotów gospodarczych, z czego 10 podmiotów działało w sektorze publicznym i 200 podmiotów funkcjonowało w sektorze prywatnym.

Tab. 7 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON według sekcji PKD w roku 2014

<i>Sekcja PKD</i>	<i>Opis</i>	<i>Liczba podmiotów</i>
<i>A</i>	<i>Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo</i>	<i>28</i>
<i>C</i>	<i>Przetwórstwo przemysłowe</i>	<i>16</i>
<i>F</i>	<i>Budownictwo</i>	<i>42</i>
<i>G</i>	<i>Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle</i>	<i>40</i>
<i>H</i>	<i>Transport i gospodarka magazynowa</i>	<i>10</i>
<i>I</i>	<i>Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi</i>	<i>3</i>
<i>J</i>	<i>Informacja i komunikacja</i>	<i>2</i>
<i>K</i>	<i>Działalność finansowa i ubezpieczeniowa</i>	<i>2</i>
<i>L</i>	<i>Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości</i>	<i>2</i>
<i>M</i>	<i>Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna</i>	<i>11</i>
<i>N</i>	<i>Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca</i>	<i>4</i>
<i>O</i>	<i>Administracja publiczna i obronna narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne</i>	<i>10</i>
<i>P</i>	<i>Edukacja</i>	<i>6</i>
<i>Q</i>	<i>Opieka zdrowotna i pomoc społeczna</i>	<i>8</i>
<i>R</i>	<i>Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją</i>	<i>6</i>

<i>S i T</i>	<i>Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby</i>	20
--------------	---	----

Źródło: GUS

Większość przedsiębiorców działa w sekcji budownictwo, sekcji handel hurtowy i detaliczny oraz sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo.

O pracę na terenie gminy jest trudno, brakuje miejsc pracy, nowych w znaczący sposób nie przybywa. Nie sprzyja to spadkowi bezrobocia, a osoby poszukujące pracę są zmuszane szukać zatrudnienia daleko od miejsca zamieszkania. Jedynym rozwiązaniem istniejącego stanu rzeczy będzie tworzenie nowych miejsc pracy, a te mogą być tworzone poprzez rozwój bądź powstanie nowych zakładów pracy. W tym celu należy zadbać o specjalistów gminnych w tym zakresie i współpracę międzyinstytucjonalną w celu minimalizowania skutków bezrobocia i podnoszenia kwalifikacji osób bezrobotnych.

Jednym z istotnych problemów społecznych występujących w Gminie Boćki jest bezrobocie.

Tab.8 Stopa bezrobocia na dzień 31.08.2015 r

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Stopa bezrobocia</i>
<i>kraj</i>	<i>10,0</i>
<i>województwo podlaskie</i>	<i>11,9</i>
<i>powiat bielski</i>	<i>8,0</i>
<i>gmina Boćki</i>	<i>5,1</i>

Źródło: PUP Bielsk Podlaski

Gmina Boćki ma niewielki wskaźnik bezrobocia w stosunku do powiatu czy województwa. Wynika to między innymi z faktu, że jest gminą typowo rolniczą. Większość ludności prowadzi indywidualne gospodarstwa rolne.

Tab. 9 Struktura osób bezrobotnych w Gminie Boćki.

<i>Rok</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
<i>Liczba osób bezrobotnych</i>	<i>147</i>	<i>129</i>
<i>Liczba kobiet bezrobotnych z ogólnej liczby bezrobotnych</i>	<i>74</i>	<i>67</i>

Źródło: GUS

Nastąpił spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy. Na koniec września 2015 r zarejestrowane były z terenu Gminy Boćki w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bielsku Podlaskim 124 osoby bezrobotne, w tym 65 kobiet. Przewaga kobiet bezrobotnych w stosunku do bezrobotnych mężczyzn jest niewielka i wynosi 51,94% wg stanu na 31.12.2014r.

Wskaźnik liczby osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób z terenu Gminy Boćki w wieku produkcyjnym jest niewielki i wynosi 5,1%.

Powyższe dane nie odzwierciedlają jednak skali bezrobocia. Część osób w wieku produkcyjnym nie rejestruje się jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy ponieważ korzystają z ubezpieczenia jako członek rodziny. Rolnicy, którzy posiadają niewielkie gospodarstwa rolne również nie mogą się zarejestrować jako osoby bezrobotne a przecież ich dochody są niewystarczające na prawidłowe funkcjonowanie.. Część osób pracuje dorywczo, bez umów.

Pozostawanie bez pracy odbija się też negatywnie na psychice osób bezrobotnych. Bezrobocie wiąże się z ciągłym martwieniem się jak opłacić rachunki i ze strachem o to, co będzie dalej. Momenty załamania dotyczą też osób, które nie są długotrwale bezrobotne. Brak pracy wpływa również na relacje w rodzinie. W miarę jak pogarsza się sytuacja finansowa pojawiają się niedomówienia, konflikty. Rodzina jest często wsparciem, ale z czasem wyrozumiałość ze strony bliskich się zmniejsza. Pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza też szanse edukacyjne dzieci zarówno tych małych jak i tych większych. Nie ma możliwości opłacenia zajęć rozwijających, czasami brakuje na zwykłe kolorowanki, nie mówiąc już o szkole czy studiach. Również kultura schodzi na drugi plan. Teoretycznie wiele rzeczy jest bezpłatnych, ale praktycznie zawsze pojawiają się jakieś dodatkowe koszty.

Poważnym czynnikiem wpływającym na aktywizację osób bezrobotnych jest długość okresu pozostawania bez pracy. Im jest on dłuższy, tym trudniej powrócić na rynek pracy. Największe problemy dotyczą osób długotrwale bezrobotnych, których rodziny zagrożone są ryzykiem dziedziczenia bezrobocia, w tym dla dzieci, które są zagrożone przejmowania stylu życia bezrobotnych rodziców. Dla niektórych osób bezrobocie stało się stylem życia. Systematycznie stawiają się w Urzędzie Pracy, pobierają zasiłki z pomocy społecznej i nie chcą znaleźć pracy.

Ważnym czynnikiem warunkującym znalezienie pracy jest doświadczenie zawodowe, którego brakuje naszym mieszkańcom.

Osoby bezrobotne cechuje też często roszczeniowa postawa, brak odpowiedzialności i konsekwencji, a także brak umiejętności dostosowania się do wymogów rynku pracy. Dotyczy to w większej części ludzi młodych. Część osób, które rejestrują się w Urzędzie Pracy nie robi tego po to by znaleźć pracę. Są takie osoby, które potrzebują ubezpieczenia, bo mają realne ograniczenia i małe szanse na znalezienie pracy np. osoby z problemami zdrowotnymi lub młode matki, które nie mają środków by wynająć opiekunkę. Są też takie, które się rejestrują by mieć ubezpieczenie i pracować na czarno lub móc pobierać świadczenia z OPS. Problemem jest też bezrobocie ludzi zadłużonych – takich osób jest coraz więcej. Nie podejmują oni pracy z obawy, że komornik zajmie ich wynagrodzenie, wolą pracować nielegalnie.

Obecnie pracujący mieszkańcy Gminy Boćki dojeżdżają do pracy do pobliskich miast, w tym do Bielska Podlaskiego, Siemiatycz. Na terenie gminy nie ma zakładów przemysłowych, w których bezrobotni mogliby znaleźć pracę. Nie sprzyja to spadkowi bezrobocia ani poprawie sytuacji dochodowej. Jedynym rozwiązaniem istniejącego stanu rzeczy będzie tworzenie nowych miejsc pracy, a te mogą być tworzone poprzez rozwój bądź powstanie nowych zakładów pracy. _

Grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym nie biorą czynnego udziału w życiu społecznym, kulturowym czy gospodarczym.

Do wywołania motywacji do znalezienia pracy, jej zdobycia, podjęcia i utrzymania, a następnie rozwoju kariery zawodowej służyć może aktywizacja społeczno-zawodowa. Proces ten przebiega najskuteczniej gdy instytucje do tego powołane współpracują ze sobą – przekazują informacje dotyczące klientów, wzmacniają wzajemnie swoje oddziaływania, dobierają najlepsze narzędzia oraz tworzą adekwatną ścieżkę aktywizacyjną. Rozwiązanie tych problemów leży w kompetencjach różnych instytucji.

Aktywizacją osób bezrobotnych i łagodzeniem skutków bezrobocia zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku Podlaskim.

Bezrobotni mogą skorzystać z różnego rodzaju szkoleń, staży, mogą pozyskać dotację na rozwój działalności gospodarczej, mogą uczestniczyć w różnych programach - są programy dla rodziców czy dla osób opuszczających zakłady karne. Są też świadczenia pieniężne – zasiłki dla bezrobotnych i stypendia dla osób uczestniczących w szkoleniach czy stażach. Do najbardziej skutecznych zaliczają się dotacje i staże.

Z Powiatowym Urzędem Pracy w Bielsku Podlaskim współpracuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach, o realizacji Programu Aktywizacja i Integracja. Ośrodek pomocy społecznej typuje także osoby

bezrobotne korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej do udziału w pracach społecznie-użytecznych. W ramach prac społecznie użytecznych w 2013 roku oraz w 2014 roku pracowało po 6 osób bezrobotnych.

Przykładem dobrej kooperacji służb służących aktywizacji jest ekonomia społeczna. To tylko jeden ze sposobów określenia działalności gospodarczej, która łączy w sobie cele społeczne i ekonomiczne. Bywa ona określana również jako gospodarka społeczna lub przedsiębiorczość społeczna. Przykładem mogą być zakłady aktywności zawodowej, centrum integracji społecznej. Jedną z najbardziej popularnych form prawnych przedsiębiorstwa społecznego jest spółdzielnia socjalna, działająca na rzecz społecznej i zawodowej integracji jej członków.

Na terenie Gminy Boćki brak jest podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych. Należałoby dążyć do zaistnienia w/w podmiotów na lokalnym rynku.

2. 5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I UZALEŻNIENIA

Wśród obszaru bezpieczeństwa, na terenie gminy pojawiają się zjawiska związane z obiektywnym poczuciem ładu i porządku społecznego – realizowanego przez właściwe służby: przez straż, policję. Subiektywne odczucia, związane są z objawami agresji, przemocy, w tym domowej, lub też niewypełnieniem obowiązków rodzicielskich czy też uzależnień od alkoholu.

W znaczeniu potocznym uzależnienie rozumiane jest jako nabyta silna potrzeba wykonywania jakiejś czynności lub zażywania jakiejś substancji, a w szczególności alkoholu, mówimy wtedy o alkoholizmie, narkotyków - mówimy o narkomanii, leków - mamy do czynienia z lekomanią. W szerszym znaczeniu za osoby uzależnione uważa się także osoby nadużywające gier hazardowych, Internetu.

Dane przedstawione przez Komendę Powiatową Policji w Bielsku Podlaskim dotyczące prowadzonych postępowań na terenie Gminy Boćki przedstawiają się następująco:

Wyszczególnienie	2013	2014
<i>Przestępstwa kryminalne</i>	20	20
<i>Przestępstwa gospodarcze</i>	0	0
<i>Zakłócenia porządku</i>	22	8
<i>Przestępstwa, wykroczenia popełnione przez nieletnich</i>	0	1
<i>Kierowanie pojazdami przez nietrzeźwych kierowców</i>	29	14
<i>Kierowanie po użyciu alkoholu:</i>	9	9
<i>- w tym nieletnich</i>	0	0
<i>Interwencje domowe</i>	73	34
<i>Liczba osób zatrzymanych do wytrzeźwienia</i>	21	11

Liczba postępowań dotyczących udostępniania środków odurzających (z ustawy o narkomanii)	4	0
--	---	---

Największa liczba działań policji dotyczyła interwencji domowych oraz nietrzeźwych kierowców kierujących pojazdami oraz kierujących pojazdami po spożyciu alkoholu.

Pozytywnym aspektem w tym zakresie jest to, iż gmina w znikomym stopniu boryka się z problemem przestępczości nieletnich. Uznać można, iż gmina uchodzi za gminę bezpieczną.

Ponadto Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim na terenie Gminy Boćki prowadziła szereg programów profilaktycznych: w tym kierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej „Bezpieczne ferie”, „Bezpieczna droga do szkoły/domu”, „Bezpieczne wakacje”. W ramach tych programów prowadzone były liczne spotkania z młodzieżą szkolną oraz kadrami pedagogicznymi. Ponadto prowadzono działania w ramach ogólnokrajowego programu „Stop patologiom” gdzie informowano młodzież i mieszkańców o zagrożeniach związanych z występującymi zjawiskami narkomanii i alkoholizmu. Prowadzono także działania „Nie bądźmy obojętni” skierowane do osób starszych, mieszkających samotnie i niezaradnych życiowo.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach w ramach działań na rzecz osób ze szczególnego ryzyka współpracuje z policją zgłaszając osoby narażone na utratę zdrowia i życia, zwłaszcza w okresie zimowym, do monitorowania ich sytuacji przez obie instytucje.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa także straż pożarna. Na terenie Gminy Boćki funkcjonuje 8 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Ochotnicza Straż Pożarna w Boćkach jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego.

W 2013 roku ogólna liczba członków OSP wynosiła 224, w tym kobiet 58, natomiast w 2014 roku liczba członków wyniosła 197, w tym kobiet 58. Funkcjonuje jedna kobieca drużyna pożarnicza o liczbie członkiń 10 oraz dwie młodzieżowe drużyny pożarnicze o łącznej liczbie członków 20.

Przy Ochotniczej Straży Pożarnej działają: Orkiestra Dęta, Zespół Artystyczny – Klekociaki oraz Klub Piłkarski – Bocian Boćki.

W 2013 roku w Gminie Boćki odnotowano 9 pożarów i 23 zagrożeń miejscowych, a w 2014 roku odnotowano 12 pożarów i 17 zagrożeń miejscowych.

Oszacowanie skali problemu uzależnienia jest trudne z uwagi na znaczny odsetek osób dotkniętych problemem, które jednak nie szukają wsparcia u profesjonalistów i w instytucjach pomocowych. Realna liczba mieszkańców z problemem alkoholowym jest dużo większa.

Według szacunków Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych problem uzależnienia od alkoholu dotyczy w przybliżeniu ok. 2% populacji, dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików stanowią ok. 4% populacji, zaś osoby pijące szkodliwie to 5 -7% populacji.

Dane dotyczące problemu uzależnienia od alkoholu na terenie Gminy Boćki są niepełne. Nie

jest znana realna liczba osób z problemem alkoholowym. Skalę tego problemu przedstawiamy na podstawie danych z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Boćkach.

Uzależnienie od alkoholu jest chorobą chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną. Nie jest możliwe całkowite jej wyleczenie, a jedynie zahamowania narastania jej objawów i szkód zdrowotnych z nią związanych. W świetle nowoczesnej wiedzy uzależnienie od alkoholu jest chorobą wieloczynnikową, bio-psycho-społeczną, uszkadzającą funkcjonowanie człowieka w sferze somatycznej, psychologicznej, społecznej i duchowej. Model leczenia tego schorzenia musi być dostosowany do takiego sposobu postrzegania tej choroby.

Nadużywanie alkoholu przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, rodzi poważne problemy, jest przyczyną cierpienia dorosłych i dzieci. Narastanie problemu alkoholowego skłania niepijących członków rodziny do szukania sposobów pozwalających im przetrwać w sytuacji permanentnego stresu, braku poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji, niemożności zaspokojenia elementarnych potrzeb psychologicznych, a czasami również biologicznych. Osoba pijąca z biegiem czasu coraz silniej koncentruje się na alkoholu, wycofuje się z pełnienia ról życiowych, przestaje świadczyć na rzecz rodziny, a czasem nawet interesować się swoimi bliskimi. Wymaga specjalistycznej pomocy i wsparcia. Konsekwencją życia z partnerem nadużywającym alkoholu może być współuzależnienie.

Współuzależnienie nie jest chorobą - jest zespołem nieprawidłowego przystosowania się do sytuacji problemowej. Koncentrując się na szukaniu sposobu ograniczenia picia partnera, osoba współuzależniona nieświadomie przejmuje odpowiedzialność i kontrolę za jego funkcjonowanie, co w efekcie ułatwia pijącemu dalsze spożywanie alkoholu. U części osób współuzależnionych rozpoznaje się ostrą reakcję na stres, zaburzenia stresowe pourazowe lub zaburzenia adaptacyjne. Współuzależnienie diagnozuje się wyłącznie u osób dorosłych, które formalnie mogą wybrać inną drogę poradzenia sobie z problemem picia partnera. Dzieci nie mają żadnego wyboru. Są skazane na życie w takich warunkach, jakie stwarzają dla nich dorośli.

Osoby współuzależnione wymagają pomocy, mogą uzyskać poprawę stanu zdrowia psychosomatycznego, jeśli skorzystają z pomocy oferowanej im w placówkach terapii uzależnień. Pomocy terapeutyczna i medyczna udzielana jest bezpłatnie. Lista placówek leczenia odwykowego w Polsce znajduje się na stronie internetowej Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Niezależnie bowiem od tego, czy pijący podejmie leczenie odwykowe, czy nie, czy zatrzyma picie, czy będzie pił dalej – osoby współuzależnione mogą poprawić jakość swojego życia i życia swoich dzieci. Trudno jest im to jednak zrobić bez przyjęcia fachowej pomocy z zewnątrz.

Tab. 10 Działania podejmowane przez GKRPA w Boćkach wobec osób z problemem alkoholowym.

<i>Działania</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
<i>Liczba wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie nadużywania alkoholu</i>	<i>13</i>	<i>11</i>
<i>Liczba przeprowadzonych rozmów motywacyjnych</i>	<i>20</i>	<i>15</i>
<i>Liczba wniosków o wydanie opinii psychologiczno-psychiatrycznej w przedmiocie uzależnienia</i>	<i>9</i>	<i>14</i>
<i>Liczba wniosków skierowanych do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego</i>	<i>3</i>	<i>14</i>
<i>Liczba osób korzystających z porad punktu konsultacyjnego</i>	<i>10</i>	<i>10</i>
<i>Liczba umorzonych postępowań w sprawie nadużywania alkoholu</i>	<i>6</i>	<i>0</i>

Jak wynika z przedstawionych danych niewielka jest skala podejmowanych działań w stosunku do osób nadużywających alkoholu. Niewiele także osób korzysta z pomocy specjalistycznej psychologa, terapeuty uzależnień w punkcie konsultacyjnym.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Boćkach prowadzi szereg działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem narkomanii. Działania są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnym Programem Przeciwdziałania Narkomanii.

W ramach zadań komisji osoby uzależnione, współuzależnione, członkowie ich rodzin a także wszystkie osoby potrzebujące wsparcia mają możliwość skorzystania z porad w punkcie konsultacyjnym.

GKRPA w Boćkach współfinansuje pobyty dzieci z rodzin z problemem alkoholowym na koloniach z programem terapeutycznym. Komisja zakupuje materiały edukacyjne skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych, prowadzi działania profilaktyczne dotyczące problematyki uzależnień, przemocy rówieśniczej i przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym, organizuje imprezy profilaktyczne, warsztaty profilaktyczne, szkolenia. Finansowana jest także gazetka gminna z elementami profilaktyki.

Wsparcia osobom i rodzinom, w których występuje problem alkoholowy lub narkomania udziela także Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach.

Tab. 11 Pomoc udzielona osobom/ rodzinom z problemem alkoholowym z pomocy społecznej.

	2013	2014
<i>Liczba osób/ rodzin</i>	13	13
<i>Liczba osób w rodzinach</i>	50	39
<i>Wysokość udzielonej pomocy</i>	41.741	44.030

Tab. 12 Pomoc udzielana osobom z powodu narkomanii z pomocy społecznej.

	2013	2014
<i>Liczba osób korzystającym z pomocy</i>	0	1
<i>Wysokość udzielonej pomocy</i>	0	2 981

Źródło: Dane własne GOPS

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Boćkach dotyczą wsparcia udzielanego osobom czy też rodzinom, u których rozpoznano zespół uzależnienia od alkoholu. Skala osób pijących jest dużo większa, dotyczy większej ilości osób i rodzin.

Problemem ściśle związanym z uzależnieniem od alkoholu jest przemoc w rodzinie. Jedną z cech charakterystycznych przemocy domowej jest dysproporcja sił, przewaga jednej ze stron. Przemoc występuje w relacji silniejszy – słabszy np. mężczyzna-kobieta, dorosły- dziecko, osoba zdrowa- osoba chora. Oczywiście nie chodzi tylko o siłę, przewagę fizyczną, ale także psychiczną, intelektualną, społeczną, finansową, związaną ze zdrowiem, wykształceniem. Krzywdząca jest nie sama przewaga, którą można spożytkować do opieki nad słabszym człowiekiem np. dzieckiem, ale jej wykorzystanie w celu oddziaływania na osobę słabszą, w celu zmuszenia jej do podporządkowania się woli, życzeniom, pomysłom drugiej osoby - sprawcy przemocy.

Przemoc nie jest jednorazowym incydem, często rozwija się latami, coraz bardziej zniewalając, odbierając wewnętrzną moc, doprowadzając do wyczerpania, bierności, przekonania, że nic nie zmieni mojej sytuacji, że jestem winna doświadczanej przemocy.

Taki stan, przekonania wydłużają i utrudniają szukanie pomocy i proces wychodzenia z przemocy. Osoba krzywdzona praktycznie bez pomocy z zewnątrz bardzo często nie jest w stanie poradzić sobie z problemem przemocy.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

W Gminie Boćki na rzecz ochrony przed przemocą w rodzinie działa Zespół Interdyscyplinarny oraz w jego ramach grupy robocze.

Tab. 13 Realizacja zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

<i>Działania</i>	<i>2014 rok</i>
<i>Liczba Zespołów Interdyscyplinarnych</i>	<i>1</i>
<i>Liczba utworzonych grup roboczych</i>	<i>6</i>
<i>Liczba osób objętych pomocą grup roboczych</i>	<i>59</i>
<i>w tym kobiety</i>	<i>21</i>
<i>mężczyźni</i>	<i>17</i>
<i>dzieci</i>	<i>21</i>
<i>Liczba posiedzeń grup roboczych</i>	<i>14</i>
<i>Liczba wypełnionych Niebieskich Kart</i>	<i>17</i>
<i>Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych</i>	<i>18</i>
<i>Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w okresie sprawozdawczym</i>	<i>9</i>
<i>Liczba spraw zakończonych w wyniku:</i>	
<i>- ustania przemocy w rodzinie</i>	<i>8</i>
<i>- braku zasadności podejmowanych działań</i>	<i>2</i>
<i>Liczba gminnych ośrodków wsparcia</i>	<i>0</i>
<i>Liczba placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie</i>	<i>0</i>
<i>Liczba lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych</i>	<i>0</i>
<i>Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie</i>	<i>0</i>

Źródło: Dane GOPS

W 2014 roku problem przemocy w rodzinie dotyczył 18 rodzin. Sześć grup roboczych pracowało nad rozwiązaniem problemu przemocy w konkretnych rodzinach. Statystyki te nie obrazują jednak pełnej skali zjawiska. Warto wziąć pod uwagę fakt, że zjawisko przemocy w rodzinie jest problemem wrażliwym społecznie – osoby doznające przemocy nadal często ukrywają problem, a jego wykrywalność jest niejednokrotnie utrudniona.

W celu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom, w Gminie Boćki tworzone są programy służące przeciwdziałaniu alkoholizmowi, narkomanii oraz przemocy w rodzinie. W realizację tych programów zaangażowanych jest szereg instytucji z terenu gminy i powiatu. Należą do nich GOPS, GKRPA, Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim, policja, placówki oświatowe, służba zdrowia, biblioteki, kuratorzy sądowi. W realizacji zadań współpracujemy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Stowarzyszeniem „Fundament”, Poradnią Terapii Uzależnień w Bielsku Podlaskim.

Nad bezpieczeństwem rodzin czuwają także kuratorzy Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim działający w Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich.

W 2013 roku pełnili dozór w 9 rodzinach, które miały ograniczoną władzę rodzicielską a w 2014 roku w 8 rodzinach.

Dozorem kuratorskim w 2013 roku objętych było 2 nieletnich, w 2014 roku nie było nieletnich objętych dozorem.

Dozory wynikające z postanowień sądowych w stosunku do osób zobowiązanych do leczenia odwykowego przedstawiały się następująco: w 2013 roku – w stosunku do 4 osób, w 2014 roku – w stosunku do 3 osób.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach świadczy pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego. W roku 2013 udzielono tego typu pomocy 4 osobom, natomiast w roku 2014 - 3 osobom.

2.6. SYSTEM OPIEKI ZDROWOTNEJ, ZABEZPIECZENIE POTRZEB OSÓB CHORYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Podstawową opiekę zdrowotną na terenie Gminy Boćki zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Alma-Med” s.c. Mieszkańcy gminy z usług medycznych korzystają także w placówkach znajdujących się poza naszą gminą. Sytuacja ta jednak nie stanowi zagrożenia dla poziomu bezpieczeństwa publicznego, bowiem mieszkańcy gminy ze względu na niewielką odległość korzystają z usług zakładów opieki zdrowotnej umiejscowionych w mieście Bielsk Podlaski. Najbliższy szpital oraz poradnie specjalistyczne, poradnie rehabilitacyjne, zakład opiekuńczo-leczniczy mieszczą się również w Bielsku Podlaskim.

Na terenie gminy mieszkańcy mają możliwość korzystania z 2 gabinetów stomatologicznych oraz z apteki.

Ilość i zakres pomocy medycznej jest niewystarczający dla osób starszych a także dla osób niepełnosprawnych, które muszą dojeżdżać do specjalistów, brak też miejsc rehabilitacji. Bariery

również są niedogodne połączenia komunikacyjne, a czasami także ich brak zwłaszcza w okresie wakacyjnym.

Współczesne systemy ochrony zdrowia kładą coraz większy nacisk na promocję zdrowia, której istotą jest tworzenie warunków do zachowania zdrowia poprzez oddziaływanie na postawy, styl życia i otoczenie człowieka. W Polsce można dostrzec pierwsze elementy takiego podejścia do problematyki ochrony zdrowia (jak chociażby społeczne kampanie reklamowe), jednak wciąż najważniejszym problemem pozostaje powszechna dostępność do usług medycznych i ich ciągłość. Wśród problemów zdrowotnych pojawia się utrudniony dostęp do świadczeń medycznych specjalistycznych, w tym dla dzieci. Przyczyną tych problemów są kontrakty, kolejki, odległe terminy wizyt, brak bazy diagnostycznej w zakresie ochrony zdrowia, brak kadry specjalistycznej, punktu pomocy/konsultacji, niechęć do leczenia, brak motywacji.

Istnieje problem z pozyskaniem jednorodnych pod względem metodologicznym danych dotyczących osób niepełnosprawnych w Polsce, w związku z czym trudno jest je porównywać. Dane dotyczące osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie zbierane są w ramach przeprowadzanych z określoną częstotliwością narodowych spisów powszechnych (w Polsce co 10 lat). Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 r. udzielanie odpowiedzi na pytania dotyczące niepełnosprawności odbywało się na zasadzie dobrowolności – ze względu na specyfikę i wrażliwość tematu. Na pytania odpowiadały osoby dorosłe, które wyraziły na to zgodę, natomiast na temat dzieci informacji udzielali rodzice lub opiekunowie. Zbiorowość osób niepełnosprawnych została podzielona na 2 podstawowe grupy:

1. osoby niepełnosprawne prawnie, tj. takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony;
2. osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych stosownie do swojego wieku.

Wyniki spisu ludności 2011 roku wykazały wstępnie, że liczba osób, które zadeklarowały ograniczenie zdolności do wykonywania zwykłych czynności podstawowych dla swojego wieku i/lub posiadały ważne orzeczenie kwalifikujące je do zaliczenia do zbiorowości osób niepełnosprawnych wynosiła 4 697,5 tys., co stanowiło 12,2% ludności kraju, wobec 14,3% w 2002 r. Należy w tym miejscu podkreślić, iż w związku z dobrowolnym charakterem pytań dotyczących niepełnosprawności blisko 1,5 mln respondentów odmówiło udzielenia odpowiedzi. Można przypuszczać, że w tej zbiorowości znajdują się osoby niepełnosprawne, które mogą posiadać udokumentowane orzeczenie, jednak nie chciały udzielić odpowiedzi na pytania formularza w części dotyczącej niepełnosprawności.

W Systemie Obsługi Dofinansowań i Refundacji (SODiR), prowadzonym przez Państwowy

Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w końcu grudnia 2014 roku zarejestrowanych było łącznie 243 tys. osób niepełnosprawnych, w tym 103,6 tys. osób zatrudnionych na otwartym rynku pracy i 139,3 tys. osób pracujących w zakładach pracy chronionej.

Według informacji przedstawionych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Bielsku Podlaskim

1) w 2013 roku

- orzekane były niepełnosprawności (do 16 roku życia) w stosunku do 9 osób,
- orzekane były stopnie niepełnosprawności w stosunku do 66 osób (powyżej 16 roku życia).

2) w 2014 roku

- orzekane były niepełnosprawności (do 16 roku życia) w stosunku do 5 osób,
- orzekane były stopnie niepełnosprawności w stosunku do 65 osób (powyżej 16 roku życia).

Tab. 14 Liczba osób z jednym symbolem niepełnosprawności za 2013 rok oraz za 2014 rok

	Według stopnia niepełnosprawności			Według wieku				Według płci		Według poziomu wykształcenia					Według zatrudnienia	
	znaczny	umiarkowany	lekki	16-25	26-40	41-59	60+	K	M	Mniej niż podstawowe	Podstawowe i gimnazjalne	zasadnicze	średnie	wyższe	pracujący	niepracujący
2013	15	17	8	4	4	11	21	16	24	7	20	7	6	0	2	38
2014	5	20	6	6	2	11	12	18	13	3	14	3	8	3	2	29

Tab. 15 Liczba osób z dwoma symbolami niepełnosprawności za 2013 rok oraz za 2014 rok

	Według stopnia niepełnosprawności	Według wieku	Według płci	Według poziomu wykształcenia	Według zatrudnienia

	znacznego	umiarkowany	lekki	16-25	26-40	41-59	60+	K	M	Mniej niż podstawowe	Podstawowe i gimnazjalne	zasadnicze	średnie	wyższe	pracujący	niepracujący
2013	14	9	2	2	3	10	10	12	13	0	11	7	5	2	1	24
2014	13	12	6	1	2	15	13	15	16	5	12	10	1	3	3	28

Tab. 16 Liczba osób z trzema symbolami niepełnosprawności za 2013 rok oraz za 2014 rok

	Według stopnia niepełnosprawności		Według wieku					Według płci		Według poziomu wykształcenia					Według zatrudnienia	
	znacznego	umiarkowany	lekki	16-25	26-40	41-59	60+	K	M	Mniej niż podstawowe	Podstawowe i gimnazjalne	zasadnicze	średnie	wyższe	pracujący	niepracujący
2013	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1
2014	1	1	1	0	0	1	2	2	1	0	1	1	1	0	1	2

Tab. 17 Struktura osób niepełnosprawnych do 16 roku życia za 2013 rok oraz za 2014 rok

	Liczba osób z jednym symbolem niepełnosprawności			Liczba osób z dwoma symbolami niepełnosprawności					Liczba osób z trzema symbolami niepełnosprawności						
	Według wieku		Według płci	Według wieku			Według płci		Według wieku			Według płci			
	Do 3 lat	4-7	8-16	K	M	Do 3 lat	4-7	8-16	K	M	Do 3 lat	4-7	8-16	K	M
2013	1	1	5	5	2	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0
2014	1	2	2	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Do znacznego stopnia niepełnosprawności w 2013 roku zostało zaliczonych 29 osób, w 2014 roku – 19 osób.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności w 2013 roku zostało zaliczonych 27 osób, w 2014 roku – 33 osób.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności w 2013 roku zostało zaliczonych 10 osób, w 2014 roku – 13 osób.

Najwięcej osób niepełnosprawnych jest po 60 roku życia. Drugą grupą pod względem liczebności orzeczeń o niepełnosprawności są osoby w przedziale wiekowym 41- 59 lat. Większą grupę osób niepełnosprawnych stanowią mężczyźni (58 % w 2013r, 61% w 2014 r.).

Dane powyższe wskazują na duży odsetek osób orzekanych posiadających więcej jak jedno schorzenie.

Jeżeli chodzi o wykształcenie największą grupę osób niepełnosprawnych stanowią osoby z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym tj. w 2013 roku – 32 osoby (48,5%), w 2014 roku – 27 osób (41,5%). Najmniejszą grupę osób niepełnosprawnych stanowią osoby z wykształceniem wyższym.

Niezwykle trudno jest dotrzeć do osób niepełnosprawnych i zachęcić je do włączenia się w życie społeczne. Wynika to przede wszystkim z barier wewnętrznych, zamkniętej postawy, „braku odwagi” i niechęci do korzystania z pomocy. Dodatkowo, dla rodzin niebagatelne znaczenie ma też konieczność zapewnienia osobom niepełnosprawnych transportu, co pociąga za sobą koszty finansowe, na które nie zawsze je stać. Bariery w większej integracji osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej jest brak wiedzy wśród mieszkańców gminy o niepełnosprawności, co przekłada się na postawę i nastawienie wobec osób niepełnosprawnych. W konsekwencji zdarzają się sytuacje dyskryminacji osób niepełnosprawnych. Dużym problemem jest sfera języka utrwalająca stereotypy oraz sposób mówienia o niepełnosprawności, często krzywdzący i stygmatyzujący osoby niepełnosprawne. Szczególnie problematyczne staje się to, gdy dotyczy przedstawicieli instytucji, które mają działać na rzecz niepełnosprawnych.

Wiele osób starszych, chorych czy niepełnosprawnych wymaga opieki osób innych. W większości opieka nad osobami chorymi, starszymi czy niepełnosprawnymi organizowana jest samodzielnie przez członków rodziny, co ma znaczący wpływ na funkcjonowanie rodziny. Często konieczna jest rezygnacja z pracy przez jednego z rodziców czy dzieci co pogarsza sytuację materialną rodziny. Jednocześnie większość osób nie widzi możliwości przekazania innym opieki nad osobą niepełnosprawną np. czasowego zatrudnienia opiekunki. Wynika to z jednej strony z sytuacji finansowej, z drugiej strony z braku zrozumienia problemu.

Trudna jest także sytuacja opiekunów osób zależnych. Zakres sprawowanej opieki wywiera niejednokrotnie znaczący wpływ na ich sytuację materialną, aktywność zawodową, zdrowie i czas wolny. Rodziny niejednokrotnie wymagają wsparcia. Na terenie Gminy Boćki działania wspierające prowadzą Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, NZOZ „Alma-Med” s.c, Instytucje te wymieniają się informacjami, podsyłają sobie osoby potrzebujące wsparcia. Nie występują tu większe bariery.

Dużym problemem osób niepełnosprawnych i ich rodzin jest niewystarczający dostęp do informacji o istniejących możliwościach wsparcia, jakie mogą otrzymać osoby niepełnosprawne. Dodatkowo, ze względu na częste zmiany przepisów, rodziny osób niepełnosprawnych nie orientują się w warunkach korzystania z uprawnień wynikających z niepełnosprawności. Problemem jest wymiana informacji między osobami, które są w podobnej sytuacji. Niektórzy opiekunowie osób zależnych, nie widzą możliwości spotykania się z osobami, które są w podobnej sytuacji. Jest to spowodowane brakiem czasu, brakiem możliwości pozostawieniem osoby wymagającej pomocy pod opieką kogoś innego, trudno jest także zmienić mentalność osób.

Opiekunowie osób starszych, niepełnosprawnych korzystają finansowo z wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Boćkach.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach w ramach ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych wypłaca osobom niepełnosprawnych świadczenia wynikające z niepełnosprawności.

Tab.18 Świadczenia wypłacane przez GOPS w Boćkach związane z niepełnosprawnością

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
<i>Liczba osób uprawnionych do zasiłku pielęgnacyjnego</i>	<i>90</i>	<i>79</i>
<i>Liczba osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego</i>	<i>13</i>	<i>13</i>
<i>Liczba osób uprawnionych do zasiłku dla opiekuna</i>	<i>19</i>	<i>15</i>
<i>Liczba osób uprawnionych do specjalnego zasiłku opiekuńczego</i>	<i>1</i>	<i>1</i>

Tab.19 Struktura osób niepełnosprawnych uprawnionych do zasiłku pielęgnacyjnego ze względu na niepełnosprawność lub wiek

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
<i>Liczba osób uprawnionych do zasiłku pielęgnacyjnego do lat 16</i>	<i>24</i>	<i>19</i>
<i>Liczba osób uprawnionych do zasiłku pielęgnacyjnego powyżej lat 16 ogółem</i>	<i>66</i>	<i>60</i>
<i>w tym z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności</i>	<i>34</i>	<i>25</i>
<i>w tym z orzeczonym umiarkowanym stopniem niepełnosprawności</i>	<i>32</i>	<i>35</i>
<i>Liczba osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny dla osób powyżej 75 lat</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

<i>Razem</i>	90	79
--------------	----	----

Źródło: Dane własne GOPS

Na terenie Gminy Boćki brak jest innych organizacji działających na rzecz wyżej wymienionej grupy osób. Zaburza to ciągłość wsparcia, która jest bardzo istotna dla niepełnosprawnych. Organizacje pozarządowe i grupy nieformalne opierają swoją pracę w dużej mierze o działalność społeczną, przeszkodą są braki kadrowe i trudności ze znalezieniem wolontariuszy do współpracy. Młodzi ludzie nie widzą w tym dla siebie korzyści, dorośli są często zapracowani i nie mają chęci włączenia się w pracę społeczną.

Innym problemem jest postawa roszczeniowa niektórych osób niepełnosprawnych i niechęć do zmiany swojej sytuacji. W konsekwencji nie zawsze środki finansowe są efektywnie wykorzystywane – nie trafiają do osób bardziej potrzebujących.

Na terenie gminy liczba osób starszych i niepełnosprawnych jest duża w związku z tym potrzeby w zakresie opieki medycznej i pomocy społecznej stanowią poważnie wyzwanie dla organizatorów pomocy. Wskazana jest promocja zdrowia w zakresie utrzymania i poprawy sprawności (fizycznej i psychicznej) osób. Konieczne jest zorganizowanie i rozszerzenie usług opiekuńczych na terenie całej gminy, by nie doprowadzić do izolacji społecznej osób starszych. Ludzie starsi najchętniej pozostają w środowisku rodzinnym. Jeżeli zachodzi taka konieczność umieszczani są w placówkach opiekuńczych, kiedy stan zdrowia nie pozwala na dalszą opiekę w domu.

W 2013 roku i w 2014 roku nie były świadczone usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze czy też usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zarówno w 2013 roku jak też w 2014 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach regulował opłatę za pobyt 8 osób wymagających całodobowej opieki w domach pomocy społecznej.

Na terenie Gminy Boćki brak jest dziennych domów pomocy społecznej, środowiskowych domów samopomocy, klubów samopomocy, domów pomocy społecznej.

2.7. POMOC SPOŁECZNA

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej (Dz. U z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać, wspiera osoby i

rodziny w procesie zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiania im życia w godnych warunkach, dążąc jednocześnie do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Pomoc społeczna obejmuje w szczególności:

- przyznawanie i wypłacanie świadczeń,
- pracę socjalną,
- prowadzenie i rozwój infrastruktury socjalnej,
- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizację zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu innych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Populacja rodzin korzystających z pomocy społecznej jest zróżnicowana. Różnorodność dotyczy zarówno struktury wiekowej beneficjentów, liczebności gospodarstw domowych, typów rodzin a także obszarów problemowych określanych mianem dysfunkcji.

Tab. 20 Powody trudnej sytuacji życiowej (dysfunkcje)

<i>Powody</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
<i>Ubóstwo</i>	<i>125</i>	<i>119</i>
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego</i>	<i>105</i>	<i>94</i>
<i>w tym:</i>		
<i>- rodziny niepełne</i>	<i>23</i>	<i>25</i>
<i>- rodziny wielodzietne</i>	<i>35</i>	<i>29</i>
<i>Bezrobocie</i>	<i>64</i>	<i>64</i>
<i>Niepełnosprawność</i>	<i>54</i>	<i>55</i>
<i>Potrzeba ochrony macierzyństwa</i>	<i>14</i>	<i>14</i>
<i>w tym:</i>		
<i>- wielodzietność</i>	<i>7</i>	<i>9</i>
<i>Długotrwała lub ciężka choroba</i>	<i>20</i>	<i>13</i>
<i>Alkoholizm</i>	<i>13</i>	<i>13</i>
<i>Trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego</i>	<i>4</i>	<i>3</i>

<i>Przemoc w rodzinie</i>	2	5
<i>Zdarzenie losowe</i>	2	1
<i>Narkomania</i>	0	1
<i>Sieroctwo</i>	0	1
<i>Bezdomność</i>	2	1
<i>Kłęska żywiołowa lub ekologiczna</i>	0	0

Źródło: Dane własne GOPS

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach przyznaje pomoc głównie z powodu ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym w rodzinach wielodzietnych i niepełnych a także z powodu bezrobocia i niepełnosprawności. Na mniejszą skalę udziela się pomocy z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa, alkoholizmu, przemocy w rodzinie.

Według danych własnych na terenie gminy w zasadzie nie występuje problem bezdomności, sieroctwa, narkomanii. W 2013 i 2014 roku nie udzielano pomocy rodzinom, które poniosły straty w wyniku klęski żywiołowej czy ekologicznej.

W oparciu o przedstawione dane spadek liczby rodzin korzystających z pomocy widoczny jest w skali ubóstwa, w bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego czy też z powodu długotrwałej choroby. W pozostałych problemach nie ma widocznych skoków. Mniej dotkliwe dla mieszkańców były problemy związane z alkoholizmem, przemocą w rodzinie, narkomanią, przystosowaniem do życia w rodzinie po opuszczeniu zakładu karnego. Są to w większości problemy, ze względu na swą specyfikę, rzadko zgłaszane przez osoby, które ich doświadczają i często są trudne do zdiagnozowania.

Tab. 21 Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2013</i>			<i>2014</i>		
	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób</i>	<i>Liczba osób w rodzinach</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób</i>	<i>Liczba osób w rodzinach</i>

Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych	154	299	517	154	279	486
w tym: świadczenia pieniężne	123	130	380	125	128	357
w tym: świadczenia niepieniężne	83	169	380	76	153	334
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	0	0	0	0	0	0
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	154	299	517	154	279	486
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej ogółem	74	x	211	155	x	433
w tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	42	x	98	56	x	113
Praca socjalna prowadzona w oparciu o Kontrakt Socjalny	x	3	x	x	2	x

Źródło: Dane własne GOPS

Z przedstawionego zestawienia wynika, że na przełomie dwóch lat nie zmieniła się liczba rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, zmniejszyła się liczba osób w rodzinach. Liczba rodzin otrzymujących świadczenia pieniężne jest na podobnym poziomie. Zmniejszyła się liczba rodzin korzystających z pomocy niepieniężnej, jest to głównie pomoc w formie posiłków dzieciom i uczniom w szkołach, których liczba w ostatnich latach znacznie się zmniejszyła.

Tab.22 Usługi pomocy społecznej

Forma	2013	2014
Usługi opiekuńcze	0	0
Usługi opiekuńcze specjalistyczne	0	0
Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0
Poradnictwo specjalistyczne	0	0
Interwencja kryzysowa	0	0
Udzielanie schronienia	0	0
Sprawienie pogrzebu	1	1
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	8	8

W ciągu 2 lat nie realizowano usług opiekuńczych w stosunku do swoich mieszkańców, nie było zgłaszanych takich potrzeb. Ośrodek nie udzielał porad specjalistycznych ponieważ w swoich strukturach nie zatrudniał specjalistów. Nie było udzielanego działania w formie interwencji kryzysowej.

Zadaniem realizowanym jest kierowanie osób wymagających całodobowej opieki ze względu na wiek i stan zdrowia do domów pomocy społecznej. Liczba osób przebywających i kierowanych jest w miarę stabilna.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach realizuje także inne zadania powierzone mu przez właściwe organy na podstawie innych ustaw. Do dodatkowych zadań należy realizacja świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zasiłków dla opiekuna, opłaca składki na ubezpieczenia zdrowotne i społeczne. Ośrodek prowadzi także postępowanie w zakresie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej a także o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

2.8. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW

Aktywność społeczna oraz umiejętność współpracy i wymiany wiedzy stają się kluczowe w obliczu wyzwań współczesnej gospodarki oraz przyczyniają się do powiększania dobrobytu społecznego. Pobudzanie aktywności mieszkańców, ich zaangażowania w sprawy lokalne oraz kształtowanie odpowiedzialności za rozwiązywanie problemów społecznych stają się największym wyzwaniem stojącym przed lokalnymi władzami oraz instytucjami działającymi na terenie gminy.

Mieszkańcy Gminy Boćki swój czas wolny spędzają najczęściej podejmując zwykle proste aktywności związane z ich indywidualnymi potrzebami, nie wymagające wchodzenia w relacje z innymi ludźmi. Zazwyczaj czytają książki, oglądają telewizję czy korzystają z Internetu. Niewiele osób podejmuje aktywności o charakterze kulturalno - rozrywkowym. Niewiele osób angażuje się w działania związane z aktywnością społeczną i obywatelską - działa w stowarzyszeniu/fundacji, radzie parafialnej czy radzie sołectkiej.

Jednym ze wskaźników pozwalających na określenie wielkości sektora pozarządowego jest liczba fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych.

W Gminie Boćki działa niewiele podmiotów funkcjonujących w sferze publicznej. Wśród nich należy wymienić:

- ✓ Ochotniczą Straż Pożarną,
- ✓ Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”,
- ✓ Stowarzyszenie KLEKOCIANKI,
- ✓ Klub Seniora „Róże Jesieni”,
- ✓ Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Bocian Boćki”

Na terenie gminy nie ma fundacji, organizacji pożytku publicznego. Brak jest Klubu Integracji Społecznej, Centrum Integracji Społecznej, nie działają spółdzielnie socjalne. Brak jest wolontariuszy, nie ma grup samopomocowych.

Mieszkańcy Gminy Boćki nie chcą wychodzić na zewnątrz, nie chcą się integrować, podejmować aktywności, angażować się w działania na rzecz społeczności lokalnej. Większość mieszkańców zamyka się z swoich domach i skupia na innych rzeczach. Więzy społeczne uległy rozkładowi, relacje z sąsiadami są ograniczone. Rozpad więzi jest częściowo pochodną braku pieniędzy, braku czasu (większość czasu spędzają mieszkańcy w pracy) ale także wpływ na to mają bariery komunikacyjne i rozproszenie środowisk lokalnych.

W przypadku młodych ludzi kontakty społeczne zastąpiły kontakty w Internecie. Brak aktywności wynika częściowo z braku zainteresowania, ale jest też w pewnej mierze pochodną tego, że młodzież nie wie o takich możliwościach, inicjatywach. Młodzi ludzie nie czują, że mogą zabrać głos, wypowiedzieć się w sprawach swojego miejsca zamieszkania. Interesują się oni tym, co jest im potrzebne, co ich dotyczy bezpośrednio, co ma bezpośredni wpływ na ich życie. Młodzieży brakuje też autorytetów. Aktywność młodzieży można zwiększyć, młodzież potrzebuje zachęty. Dorośli też nie zachęcają do wolontariatu, nie pokazują na swoim przykładzie jak można pomagać innym ludziom.

Mieszkańcy dostrzegają różne problemy społeczne, często narzekają, ale w większości nie angażują się w rozwiązywanie tych problemów, nie biorą udziału w różnych inicjatywach, nie są aktywni, nie angażują się w wolontariat.

Wśród osób starszych wzrasta poczucie osamotnienia wynikające z rozluźnienia więzi sąsiedzkich i kontaktów rodzinnych. Osoby po 55 roku życia rzadziej niż młodszy mieszkańcy gminy spędzają swój wolny czas spotykając się ze znajomymi. Coraz więcej osób potrzebuje kontaktu, wsparcia emocjonalnego. Wśród osób starszych przeważa mało aktywny styl życia, większość nie korzysta z oferty lokalnych instytucji. Wynika to z wyuczonej biernej postawy (preferowanie oglądania tv), stereotypowego podejścia do starości (osoba starsza = zajmuje się wnukami) oraz barier psychologicznych (obawy przed opinią innych). Zdecydowanie na taką sytuację wpływ ma również brak miejsc służących integracji mieszkańców. Rolę taką mogą spełniać świetlice wiejskie, brak jest jednak liderów, którzy prowadziliby takie działania integracyjne. Główny udział w społecznej integracji i pobudzaniu aktywnego, kreatywnego

uczestnictwa wszystkich grup wiekowych i zawodowych mieszkańców w środowisku lokalnym w gminie spełnia Gminny Ośrodek Kultury w Boćkach.

Wyjątek stanowią także jednostki, które są aktywne, korzystają z różnych form spędzania czasu wolnego oferowanych przez lokalne instytucje, organizacje, korzystają z zajęć sportowych, edukacyjnych, kulturalnych, działają w stowarzyszeniach, klubie seniora. Stanowią jednak oni mniejszość wśród mieszkańców.

2.9. INSTYTUCJONALNE ZASOBY GMINY BOĆKI

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych oraz wpływanie na proces integracji wśród mieszkańców określamy osoby i instytucje znajdujące się na terenie gminy, które działają w obszarze polityki społecznej. Są to zarówno osoby fizyczne, grupy i zespoły nieformalne, jednostki samorządowe, jednostki niepubliczne, organizacje pozarządowe. W zależności od złożoności sytuacji rodziny, dzieci, osób starszych zakres współpracy międzyinstytucjonalnej się różni i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia, usamodzielnienia. Żaden problem społeczny nie jest możliwy, do rozwiązania jedynie siłami jednej jednostki. Rola koordynacji i układania sieci pomocowej rodzinie oraz monitorowania zmian i postępów w jej realizacji należy do ośrodka pomocy społecznej.

Instytucje działające w obszarze polityki społecznej:

1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach

Głównym zadaniem ośrodka jest realizacja zadań własnych i zleconych z zakresu administracji rządowej określonych w ustawie o pomocy społecznej. Działania ośrodka powinny umożliwić osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych a pomoc udzielana jest bezpośrednio dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych bezrobociem lub inną z przyczyn powodujących trudną sytuację. Udzielanie pomocy ma za zadanie doprowadzenie w miarę możliwości do osiągnięcia samodzielności społecznej przez osoby i rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej.

Ośrodek realizuje również zadania wskazane do realizacji w innych ustawach oraz powierzone do realizacji w drodze uchwał Rady Gminy oraz zarządzeń lub upoważnień Wójta. Do dodatkowych zadań należy realizacja świadczeń pieniężnych na rzecz rodziny w postaci przyznawania świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, świadczeń opiekuńczych, które uzupełniają katalog oferowanych przez GOPS usług na rzecz beneficjentów zagrożonych ubóstwem i deprivacją potrzeb materialnych. Ośrodkowi powierzono realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspierania rodziny i systemu pieczy

zastępczej.

Ośrodek podejmuje czynności związane z egzekucją nienależnie pobranych świadczeń z zakresu ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, podejmuje działania w stosunku do dłużników alimentacyjnych wykonując czynności organu właściwego działającego w charakterze wierzyciela w administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym. W celu realizacji swoich zadań statutowych Ośrodek może podpisywać stosowne porozumienia na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez Wójta Gminy Boćki.

W związku z przeciwdziałania przemocy w rodzinie powołano Zespół Interdyscyplinarny oraz grupy robocze, w którego skład wchodzi przedstawiciele ośrodka pomocy społecznej, policji, oświaty, służby zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, kuratorzy sądowi, przedstawiciele organizacji pozarządowych. Ośrodek zapewnia obsługę organizacyjno - techniczną Zespołu i grup roboczych.

Ośrodek do realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zatrudnia asystenta rodziny. Asystent rodziny przydzielany jest rodzinie, która przeżywa trudności w realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, jest niewydolna i niezaradna w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Praca z rodziną prowadzona jest w miejscu jej zamieszkania lub innym przez nią wskazanym. Szczególnym zadaniem asystenta rodziny jest pomoc rodzinie w przezwyciężaniu trudności opiekuńczo-wychowawczych, wsparcie w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych z dziećmi. Asystent powinien także motywować rodziny do zmiany swojej sytuacji życiowej.

W 2013 roku z usług asystenta rodziny korzystało 8 rodzin zaś w 2014 roku z usług asystenta korzystało 11 rodzin.

Strukturę organizacyjną Ośrodka tworzy kierownik i podlegli mu pracownicy: dwóch pracowników socjalnych, pracownik do obsługi świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, asystent rodziny i księgowy. W miarę uzasadnionych potrzeb w Ośrodku można zatrudniać innych pracowników.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach prowadzi gospodarkę finansową na zasadach obowiązujących samorządowe jednostki budżetowe. Działalność Ośrodka i zadania są finansowane z dotacji celowej budżetu państwa i środków budżetu gminy. Ośrodek może także korzystać ze środków pozabudżetowych np. z EFS.

W celu zwiększenia efektywności działań pomocowych na rzecz rodziny Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach współpracuje z innymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, organami administracji rządowej i samorządowej, sądami, policją, prokuraturą, komornikami, pracodawcami, służbą zdrowia, urzędami pracy, zakładem ubezpieczeń społecznych,

kasą rolniczego ubezpieczenia społecznego, szkołami, instytucjami i organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami, kościołami i związkami wyznaniowymi, osobami fizycznymi i prawnymi oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz osób potrzebujących pomocy.

2) Placówki oświatowe:

- ✓ Zespół Szkół w Boćkach
- ✓ Szkoła Podstawowa w Andryjankach

Nieodłącznym i niezbędnym czynnikiem oraz elementem związanym z kulturą, siłą rozwoju ekonomicznego gminy, standardem życia jej mieszkańców jest niewątpliwie rozwój szkolnictwa.

Szkoły są placówkami publicznymi prowadzącymi bezpłatne nauczanie i wychowanie w zakresie ramowych planów nauczania uwzględniając podstawy programowe kształcenia.

Współczesne kształcenie i wychowanie w placówkach oświatowych ma służyć rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności oraz poszanowania ojczyzny i jej dziedzictwa kulturowego. Nie należy pomijać także uznania dla wartości kultur Europy i świata. Szkoła powinna być miejscem, gdzie każdemu uczniowi daje się możliwość rozwoju, przygotowania do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w atmosferze sprawiedliwości, demokracji i wolności.

Podjęciem reformy szkolnictwa w 1999 roku zakładano, iż system edukacji ma być drogą do osiągnięcia trzech głównych celów: podniesienia poziomu edukacji społeczeństwa, wyrównania szans edukacyjnych oraz sprzyjać poprawie jakości edukacji.

Szkoła powinna zapewnić odpowiednie warunki rozwoju każdej jednostce. W swojej idei powinna przekazywać wartości i doświadczenia oraz być miejscem, gdzie uczeń pozna siebie, zaspokoi swoje potrzeby edukacyjne oraz odpowiednio pokieruje swoją ścieżką życiową.

Placówki oświatowe spełniają funkcje, których realizacja służy przygotowaniu młodzieży do wielostronnego rozwoju i aktywności. Główne z nich to:

- przygotowanie do życia w społeczeństwie, dzięki któremu uczeń stanie się świadomym obywatelem, członkiem społeczeństwa demokratycznego oraz człowiekiem uspołecznionym,
- przygotowanie do życia indywidualnego, czyli nabycie przez ucznia wiedzy i doświadczeń z różnych dziedzin, opanowania komunikacji językowej, szanowanie zdrowia oraz rozwijanie zainteresowań,
- przygotowanie do życia w kulturze, które przejawia się w nabyciu wiedzy z dziedziny literatury, sztuki, czy muzyki; szkoła umożliwi uczniowi także uczestniczenie w kołach zainteresowań, uczęszczanie do kina, teatru, na wycieczki,
- przygotowanie do życia w środowisku, niosące wiedzę na temat ekologii, włączające młodzież do aktywnego działania na rzecz ochrony środowiska oraz kształtujące odpowiedzialność

za otaczające środowisko,

- przygotowanie do życia zawodowego, czyli zaopatrzenie ucznia w wiedzę na temat zawodów, charakteru pracy oraz kształcenia zawodowego.

Szkoła, jako miejsce, gdzie młody człowiek kształtuje swoją tożsamość i pozyskuje wiedzę na temat otaczającego go świata, powinna zadbać o doświadczoną kadrę, dostosowaną do wieku uczniów infrastrukturę oraz dać możliwość wszechstronnego rozwoju ucznia.

Współczesny model szkoły propaguje obraz nauczyciela nastawionego na innowacyjne sposoby nauki, nie tylko takiego, który uczy, ale również opiekuje się uczniami. Dla nich samych, jak również dla ich rodziców, ważne jest bezpieczeństwo zapewniane przez placówkę. Dzięki zwróceniu uwagi na ucznia i jego potrzeby może on czuć się w szkole pewnie, bezpiecznie, może rozwijać swoje pasje i zainteresowania, uczyć się szacunku i sam jest szanowany. Placówki szkolne oferują uczniom możliwość skorzystania z świetlic szkolnych, w których mogą wykorzystać pomoc nauczycieli dyżurujących w nadrobieniu zaległości. Mogą także skorzystać z dostępnych gier edukacyjnych, itp.

Wszelkiego rodzaju opieka świadczona przez szkołę wspiera ucznia w kształtowaniu jego osobowości. Nie należy zapominać, że dzisiaj wiele rodzin boryka się z niskim statusem materialnym. Dzieci i młodzież wstydzą się swojej sytuacji rodzinnej, zamykają się w sobie. W świecie rosnącej agresji, patologii, problemów rodzinnych uczeń nie może pozostać sam. Każdy młody człowiek ma możliwość skorzystania z porad pedagoga szkolnego, który wysłucha i postara się znaleźć odpowiednie rozwiązanie problemu. Szkoły współpracują także z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi. Szkoły oferują również dożywianie dzieci. Dzieci z Zespołu Szkół w Boćkach oraz ze Szkoły Podstawowej w Andryjankach korzystają z posiłku w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

Podsumowując, placówki szkolne powinny kusić nie tylko szeregiem zajęć pozalekcyjnych, ale przede wszystkim odpowiednio wykształconą kadrą, nastawioną na zrozumienie ucznia, jego problemów, zauważenie, że jest podmiotem procesu dydaktycznego. Zapewnienie mu poczucia bezpieczeństwa to połowa sukcesu wychowawczego. Współdziałanie z rodziną i władzami lokalnymi w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej powinno stać się działaniem powszednim.

3) Urząd Gminy w Boćkach

Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Urząd Gminy w Boćkach prowadząc obsługę gminy i mieszkańców wykonuje zadania własne gminy określone ustawami, statutem gminy i uchwałami rady gminy, zleczone z zakresu administracji rządowej przekazane gminie z mocy

przepisów ogólnie obowiązujących oraz powierzone na mocy porozumień zawartych z właściwymi organami administracji rządowej i samorządowej.

Gmina zabezpiecza środki na utrzymanie jednostek organizacyjnych gminy, w tym na utrzymanie ośrodka pomocy społecznej, zapewnia środki na realizację zadań skierowanych do pewnych grup mieszkańców, prowadzi działania na rzecz osób, rodzin wymagających wsparcia.

Między innymi organizuje prace społecznie-użyteczne dla osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej. Wykonywanie prac odbywa się na podstawie porozumienia zawartego między gminą a starostą. Osoby bezrobotne pracują 10 godzin tygodniowo na rzecz społeczności lokalnej, mają szanse zdobyć nowe doświadczenie i poprawić swoją sytuację materialną. Za wykonywane czynności otrzymują wynagrodzenie.

Gmina prowadzi postępowanie w zakresie ustalania uprawnień do stypendiów uczniom szkół a następnie te stypendia przyznaje i wypłaca. Na wypłatę stypendiów gmina zabezpiecza własny wkład w wysokości 20% kosztów zadania.

Rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej gmina przyznaje dodatki mieszkaniowe, zabezpiecza na ten cel w całości środki własne. Osoby uprawnione do dodatków mieszkaniowych korzystają także z dodatków energetycznych.

Organizuje dowóz dzieci, w tym niepełnosprawnych do szkół, zabezpieczając na ten cel środki własne gminy. Dzieciom z rodzin o niskich dochodach zapewnia się miejsce w punkcie przedszkolnym, grupach przedszkolnych.

W celu realizacji zadań gmina może przyjmować programy osłonowe. W 2014 roku Rada Gminy Boćki przyjęła uchwałą program osłonowy w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020, w ramach którego korzystają z bezpłatnego posiłku dzieci i uczniowie w szkołach bez decyzji administracyjnej, bez przeprowadzania wywiadu środowiskowego w oparciu o listę dyrektorów szkół.

Ponadto Rada Gminy w formie uchwały podwyższyła kryteria dochodowe uprawniające osoby i rodziny do korzystania z pomocy w formie posiłku lub zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłków, pomocy rzeczowej w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

Gmina również może rzeczowo i organizacyjnie wspierać inicjatywy społeczne i obywatelskie. W realizacji swoich zadań zawiera porozumienia o współpracy.

4) Gminny Ośrodek Kultury w Boćkach

Jest samorządową instytucją kultury, finansowaną przez budżet gminy, prowadzącą działalność na podstawie statutu. Podstawowym zadaniem jest zaspakajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa poprzez tworzenie, upowszechnianie i ochronę kultury oraz sztuki. Gminny Ośrodek

Kultury podejmuje inicjatywy zmierzające do ułatwienia społecznej integracji i pobudzania aktywnego, kreatywnego uczestnictwa wszystkich grup wiekowych i zawodowych mieszkańców w środowisku lokalnym.

Gminny Ośrodek Kultury w Boćkach posiada salę wielofunkcyjną, pomieszczenia biurowe i kuchenne, salę ćwiczeń orkiestry dętej OSP Boćki, pomieszczenia Centrum Kulturalno – Turystycznego Gminy Boćki. Od 2011 roku dysponuje również kompleksem boisk ORLIK.

Gminny Ośrodek Kultury w Boćkach stwarza warunki do samorealizacji dzieci i młodzieży, stwarza również całym rodzinom możliwości interesującego spędzenia wolnego czasu, co służy wzmocnieniu więzi rodzinnych. Organizuje spotkania i imprezy o różnej tematyce, a także wystawy i konkursy.

W ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Boćkach odbywają się zajęcia cykliczne:

- ✓ „Cztery pory roku” – spotkania z dziećmi, które odbywają się co tydzień, gdzie dzieci rozwijają swoje zdolności manualne, umiejętności socjalne i pracy w grupie,
- ✓ próby zespołu folklorystycznego „Klekociaki”,
- ✓ spotkania Klubu Seniora „Róże Jesieni”

Seniorzy przygotowują własny repertuar kabaretowo-humorystyczny, złożony z piosenek i scenek rodzajowych, który cieszy się uznaniem na spotkaniach okolicznościowych w Gminie Boćki. Seniorzy swój repertuar prezentują także poza granicami gminy. Jest to bardzo dobra forma integracji społecznej osób starszych.

- ✓ próby Orkiestry Dętej,
- ✓ organizowano imprezy okolicznościowe: m.in. Ekumeniczny Wieczór Kolęd, spotkania karnawałowe, obchody świąt: Trzeciego Maja i Dnia Niepodległości, mikołajki, dożynki, dzień seniora, sylwester oraz festyny i zabawy plenerowe.

5) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Boćkach

Prowadzi działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem narkomanii. Wśród zadań wymienić można prowadzenie postępowań w stosunku do osób nadużywających alkoholu. Opiniuje wnioski o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Kontroluje punkty sprzedaży napojów alkoholowych. Dofinansowuje wypoczynek dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych oraz zagrożonych problemem alkoholowym. Finansuje działalność punktu konsultacyjnego, gazetki gminnej „Boćkowiak”. Działania profilaktyczne prowadzi w szkołach i na terenie gminy, w tym pozalekcyjne działania sportowe. Organizuje warsztaty profilaktyczne, szkolenia, wykłady, imprezy profilaktyczne uczestniczy w kampaniach, finansuje i rozpowszechnia materiały edukacyjne, literaturę z tematyki

uzależnień, redaguje artykuły w gazetce gminnej,

GKRPA w Boćkach działania swe kieruje do dzieci, młodzieży, rodziców, nauczycieli, przedsiębiorców, społeczności lokalnej.

6) Gminna Biblioteka Publiczna w Boćkach

Realizuje takie zadania jak gromadzenie, opracowywanie i wypożyczanie księgozbioru, oraz promowanie czytelnictwa. Wyposażona jest w stanowiska komputerowe, przy których każdy może bezpłatnie skorzystać z Internetu. W bibliotece redagowana jest gazeta gminna „Boćkowiak”, w której można znaleźć wiele bieżących informacji o działaniach i życiu gminy. Gminna Biblioteka Publiczna współpracuje z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Boćkach, bierze udział w przygotowywaniu i realizacji imprez kulturalnych w gminie. Bibliotekarka organizuje obsługę dziennikarską związaną z życiem społecznym, kulturalnym i religijnym gminy Boćki, a informacje zamieszcza w lokalnych gazetach i na stronie internetowej Urzędu Gminy.

7) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Alma-Med” s.c.

Zapewnia podstawową opiekę zdrowotną na terenie gminy Boćki oraz prowadzi działalność profilaktyczną (wykonuje m.in. badania EKG, badania laboratoryjne). W strukturach zakładu pracuje 2 lekarzy, 2 pielęgniarki środowiskowe, w tym 1 wykonuje funkcję pielęgniarki szkolnej oraz pielęgniarka zabiegowa. Dwa razy w tygodniu pracuje położna. Przedstawicielka zakładu jest członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

8) Parafie : Rzymsko-Katolicka i Prawosławna w Boćkach

Prowadzą działalność ekumeniczna, nauczanie i wsparcie społeczne.

9) Stowarzyszenie "KLEKOZIANKI"

Prowadzi działania na rzecz podtrzymywania tradycji kulturowej regionu, promocji regionu oraz upowszechniania wiedzy o Podlasiu, wspierania działań na rzecz profilaktyki rozwiązywania problemów społecznych, wspieranie artystów w szeroko pojętej działalności artystycznej w regionie, kraju i na świecie, upowszechnianie folkloru, wspieranie rozwoju kulturowego i oświatowego, podejmowanie działań na rzecz podwyższenia kwalifikacji społeczności terenów wiejskich, wspomaganie lokalnych inicjatyw społecznych i samorządowych. Ważna jest dla nich również integracja członków stowarzyszenia, wspomaganie działalności artystycznej osób

niepełnosprawnych oraz promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.

10) Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana” Oddział w Boćkach

Organizacja ludzi świeckich, mająca w swoich działaniach umacnianie i krzewienie formacji katolicko – społecznej. Działalność skierowana na rodzinę i wychowanie. Stowarzyszenie kultywuje kulturę historyczną, tradycje, wartości narodowe, budują więzi społeczne oparte na 1000-letnim dziedzictwie narodowym. Organizowane są przedsięwzięcia edukacyjne o wymiarze historycznym, patriotycznym, sesje tematyczne, prelekcje, konferencje, spotkania dyskusyjne, wykłady. Zadaniem programowym Stowarzyszenia na 2016 rok będzie hasło „Naród idący ku przyszłości”

11) Ochotnicza Straż Pożarna

Ochotnicza straż pożarna zajmuje się walką z żywiołem, gasi pożary, likwiduje skutki klęsk żywiołowych i ekologicznych, dba o bezpieczeństwo publiczne, podejmuje działania profilaktyczne. W jej strukturach działa 8 jednostek, w tym drużyna kobieca i dwie drużyny młodzieżowe.

12) Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Bocian Boćki”

W ramach Stowarzyszenia działa klub piłkarski. W jego strukturach są trzy sekcje piłkarskie: seniorzy (22 osoby), trampkarze (15) oraz orliki (15 osób).

W celu efektywności działań pomocowych instytucje z terenu Gminy Boćki realizując swoje zadania współpracują z instytucjami spoza gminy a mianowicie z Sądem Rejonowym w Bielsku Podlaskim, w tym z kuratorami zawodowymi i społecznymi, komornikami sądowymi z terenu całego kraju, z SP ZOZ w Bielsku Podlaskim oraz Szpitalem Psychiatrycznym w Choroszcy, Zakładem Opiekuńczo-Lecznym w Bielsku Podlaskim, domami pomocy społecznej województwa podlaskiego, Powiatowym Urzędem Pracy w Bielsku Podlaskim, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim, Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Bielsku Podlaskim, ośrodkami pomocy społecznej z terenu całego kraju, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Bielsku Podlaskim, kościołami i związkami wyznaniowymi, Komendą Powiatową Policji w Bielsku Podlaskim, szkołami, z przedstawicielami stowarzyszeń, radnymi, sołtysami z terenu gminy.

2.10. GŁÓWNE WNIOSKI I REKOMENDACJE

Poniżej zostaną przedstawione najważniejsze wnioski wynikające z części diagnostycznej. Ze względu na syntetyczny charakter zaprezentowano tutaj jedynie najważniejsze konkluzje wynikające z analizy danych w podziale na kwestie społeczne.

1) Osoby starsze

Na terenie Gminy Boćki wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym, co niesie ze sobą konsekwencje związane ze zwiększonym zapotrzebowaniem na usługi zdrowotne, opiekuńcze, rehabilitacyjne. Utrudniony jest dostęp do służby zdrowia zwłaszcza leczenia specjalistycznego, rehabilitacji. Wzrasta poczucie osamotnienia osób starszych wynikające z rozluźnienia więzi rodzinnych i kontaktów sąsiedzkich. Wśród osób starszych przeważa mało aktywny styl życia mający związek z wyuczoną bierną postawą i stereotypowym podejściem do starości. Osoby starsze zamieszkujące Gminę Boćki mają niskie dochody.

Rekomendacje:

- ✓ rozwój opieki nad osobami starszymi poprzez wsparcie ich w funkcjonowaniu, w wykonywaniu codziennych czynności, zwiększenie dostępności usług opiekuńczych,
- ✓ rozwój wolontariatu – pomoc wolontariuszy w opiece,
- ✓ angażowanie społeczności w akcje samopomocowe,
- ✓ poprawa dostępu do służby zdrowia,
- ✓ informowanie o ofertach spędzania czasu wolnego skierowanych do osób starszych,
- ✓ działania na rzecz integracji środowiska osób starszych – kluby, grupy samopomocowe,
- ✓ kreowanie pozytywnego wizerunku osób starszych, promocja „aktywnego starzenia się” oraz „aktywnej starości,
- ✓ promowanie integracji międzypokoleniowej (wspólne spędzanie czasu przez dzieci, młodzież i seniorów umożliwiające wymianę wiedzy, doświadczenia)
- ✓ wsparcie finansowe i rzeczowe osób w trudnej sytuacji materialnej

2) Osoby niepełnosprawne

Osoby niepełnosprawne są kolejną grupą osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Niepełnosprawność niesie ze sobą : wzrost wydatków, ograniczenie dochodów, pogorszenie sytuacji materialnej, brak pracy lub trudności w jej znalezieniu oraz ograniczenie uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym. Barrierami w większej integracji osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej są: brak wiedzy wśród mieszkańców gminy o niepełnosprawności, co przekłada się na postawę i nastawienie wobec osób niepełnosprawnych. W konsekwencji nierzadko zdarzają się sytuacje dyskryminacji osób niepełnosprawnych, sposób mówienia o niepełnosprawności często krzywdzący i stygmatyzujący osoby niepełnosprawne, utrwalający stereotypy. Są duże trudności z

dotarciem do osób niepełnosprawnych czy do ich opiekunów i zachęceniem ich do włączenia się w działania. Wynika to z: barier wewnętrznych, psychologicznych–zamkniętej postawy, „braku odwagi” i niechęci do korzystania z pomocy, braku transportu dla osób niepełnosprawnych na terenie gminy.

Osoby niepełnosprawne mają trudności ze znalezieniem zatrudnienia na lokalnym rynku pracy. Mają niewystarczający dostęp do informacji o istniejących możliwościach wsparcia.

Rekomendacje:

- ✓ stworzenie systemu wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin oraz bazy informacji gdzie na terenie gminy i powiatu mogą oni uzyskać wsparcie,
- ✓ edukowanie mieszkańców gminy na temat niepełnosprawności poprzez akcje informacyjne, włączanie się w ogólnopolskie i wojewódzkie kampanie; zwrócenie uwagi na problem niepełnosprawności z wykorzystaniem lokalnej prasy, edukacja w szkołach,
- ✓ włączanie osób niepełnosprawnych w życie społeczne, działania służące przełamaniu barier wewnętrznych poprzez integrację np. grupy samopomocowe,
- ✓ promowanie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ✓ tworzenie programów podnoszących kwalifikacje zawodowe osób niepełnosprawnych,
- ✓ promowanie wśród pracodawców zatrudniania osób niepełnosprawnych,
- ✓ organizacja wsparcia psychologicznego dla niepełnosprawnych podejmujących pracę (motywowanie, pomoc w rozwiązywaniu problemów),
- ✓ upowszechnienie informacji o instytucjach udzielających wsparcia osobom niepełnosprawnych
- ✓ wsparcie finansowe i rzeczowe osób niepełnosprawnych w trudnej sytuacji materialnej.

3) *Rodziny*

W gminie dominuje tradycyjny model rodziny i podział obowiązków między rodzicami, chociaż coraz więcej jest rodzin niepełnych. Rodziny borykają się z wieloma problemami.

Rekomendacje:

- ✓ promowanie wartości rodzinnych, dzieciności oraz partnerskich relacji w małżeństwie,
- ✓ poprawa dostępu do przedszkoli,
- ✓ promowanie wspólnego, rodzinnego spędzania wolnego czasu; podkreślenie aktywnej roli obojga rodziców w wychowywaniu dzieci,
- ✓ poprawa infrastruktury: więcej miejsc zabaw, miejsc do bezpiecznego spędzania czasu z dzieckiem, miejsc spotkań dla młodzieży,
- ✓ upowszechnianie ofert spędzania czasu wolnego dla rodziców z dziećmi,
- ✓ wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,

- ✓ edukowanie rodziców odnośnie różnych zagrożeń oraz sposobów ich rozpoznawania i reagowania na nie,
- ✓ budowanie szerszej współpracy między szkołą a rodzicami,
- ✓ wsparcie finansowe i rzeczowe rodzin w trudnej sytuacji materialnej,
- ✓ zwiększenie liczby mieszkań socjalnych dla rodzin,
- ✓ system zniżek dla rodzin wielodzietnych,
- ✓ zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej

4) *Osoby bezrobotne*

Rekomendacje:

- ✓ wzmocnienie działań na rzecz ochrony osób zagrożonych bezrobociem i aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych,
- ✓ zachęcanie do zakładania własnej działalności gospodarczej i korzystania z wsparcia Powiatowego Urzędu Pracy,
- ✓ popularyzowanie rozwiązań ułatwiających pogodzenie życia rodzinnego i zawodowego,
- ✓ popularyzowanie nowatorskich instrumentów aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w celu przeciwdziałania dziedziczeniu bezrobocia,
- ✓ wzmocnienie działań służących reintegracji społecznej osób długotrwale bezrobotnych,
- ✓ wzmacnianie kwalifikacji osób bezrobotnych poprzez kursy, szkolenia, staże, wolontariat,
- ✓ uwrażliwianie pracodawców na problem bezrobocia,
- ✓ współpraca na linii PUP - GOPS –wymiana informacji, uzupełnianie się oferty wsparcia, nawiązanie współpracy z pracodawcami

5) *Uzależnienia*

Rekomendacje

- ✓ diagnozowanie skali i specyfiki problemu,
- ✓ wzmocnienie działań w celu przeciwdziałania alkoholizmowi i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- ✓ edukowanie mieszkańców w zakresie uzależnień, przemocy i stosowanych form pomocy,
- ✓ podejmowanie działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży,
- ✓ wsparcie dla osób uzależnionych, współuzależnionych i ich rodzin,
- ✓ doskonalenie współpracy służb na rzecz przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu i niwelowaniu skutków alkoholizmu,
- ✓ zapewnienie kompleksowej pomocy i wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie,
- ✓ wzmocnienie skuteczności procedur interwencyjnych i działań skierowanych do osób

- stosujących przemoc w rodzinie,
- ✓ zwiększenie efektywności współpracy służb na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy,
  - ✓ wzmocnienie działań w celu zwiększenia bezpieczeństwa i porządku w przestrzeni publicznej,
  - ✓ edukowanie mieszkańców w zakresie potencjalnych zagrożeń i sposobów reagowania,
  - ✓ wzmacnianie wrażliwości społecznej i odpowiedzialności mieszkańców,
  - ✓ tworzenie bezpiecznych warunków do życia i aktywności mieszkańców.

6) Aktywność społeczna mieszkańców

Rekomendacje:

- ✓ budowanie świadomości społecznej i obywatelskiej mieszkańców, budzenie poczucia odpowiedzialności za swoje otoczenie i dbałości o dobro wspólne; promowanie postaw prospołecznych i tworzenie warunków do rozwoju aktywności mieszkańców,
- ✓ popularyzowanie wśród mieszkańców różnych form aktywności społecznej i obywatelskiej,
- ✓ diagnozowanie problemów i potrzeb mieszkańców,
- ✓ angażowanie mieszkańców gminy w rozwiązywanie problemów społecznych,
- ✓ konsultowanie z mieszkańcami pomysłów zmian wpływających na życie mieszkańców,
- ✓ wzmocnienie działań służących integracji mieszkańców poprzez organizację imprez lokalnych, pikników rodzinnych, akcji samopomocowych,
- ✓ podejmowanie działań na rzecz aktywizacji młodzieży,
- ✓ promocja wolontariatu wśród młodzieży, kształtowanie liderów młodzieżowych,
- ✓ tworzenie w gminie przestrzeni dla młodzieży –miejsca, gdzie młodzież mogłaby się spotykać i konstruktywnie spędzać swój wolny czas; angażowanie młodych ludzi w kreowanie ich przestrzeni i dbałości o miejsce dla młodych.

III ANALIZA SWOT

Opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Przedstawione poniżej czynniki obejmują mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia. W analizie odnoszono się do kwestii społecznych występujących w Gminie Boćki.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjne położenie • walory przyrodnicze, kulturowe • niezdegradowane środowisko naturalne 	<ul style="list-style-type: none"> • duży odsetek osób w wieku poprodukcyjnym • brak miejsc pracy na lokalnym rynku

• niewielki wskaźnik bezrobocia • nowoczesnie wyposażone placówki oświatowe, zaawansowane technologicznie • dobrze wyposażone oddziały przedszkolne • szeroka gama zajęć oferowanych dla uczniów w placówkach szkolnych, w tym pozalekcyjnych, • zorganizowany dowóz dzieci niepełnosprawnych do szkół specjalnych, • oferty sportowe i kulturalne oraz odpowiednia baza lokalowa • bezpieczna gmina • umiejętność pozyskiwania środków na realizację zadań, w tym z unii europejskiej • zabezpieczanie środków własnych gminy na działania w zakresie wsparcia rodzin • posiadanie zasobu mieszkaniowego przez gminę (mieszkania komunalne i socjalne) • dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, placówki oświatowe • otwartość ośrodka pomocy społecznej i samorządu gminnego na współpracę ze środowiskiem lokalnym	• długotrwałe bezrobocie • niskie kwalifikacje osób bezrobotnych • niskie dochody niezabezpieczające potrzeby • brak form opieki nad dziećmi do lat 3 • nierówny dostęp do punktów przedszkolnych • ograniczona liczba miejsc w grupach przedszkolnych • brak placówek kształcenia ponadgimnazjalnego • brak miejsc do spędzania czasu wolnego rodziców z dziećmi (plac zabaw), • brak zajęć i oferty spędzania czasu wolnego dla młodszych dzieci oraz rodzinnych form rozrywki/rekreacji • niedogodne połączenia komunikacyjne • ograniczona dostępność usług medycznych i ich ciągłość • utrudniony dostęp do specjalistycznej służby zdrowia, w tym dla dzieci • nierówny dostęp do kultury, sportu, wypoczynku • niewystarczająca promocja zdrowia w zakresie utrzymania i poprawy sprawności (fizycznej i psychicznej) • słabe przygotowanie do pełnienia ról w małżeństwie i w rodzinie oraz budowania więzi rodzinnych • wyuczona bezradność rodziców biologicznych • niewydolność rodziców w procesie wychowawczym • niewystarczające przekazywanie pozytywnych wzorców ze strony rodziny (przekazywanych pokoleniowo) • niska aktywność zawodowa i społeczna mieszkańców • niewystarczająca infrastruktura instytucji w zakresie wsparcia rodziny • brak instytucji świadczących poradnictwo rodzinne • brak organizacji pozarządowych działających w obszarze opieki nad dzieckiem i wsparcia rodziny • niewystarczająca kadra pracowników pomocy społecznej • brak podmiotów ekonomii społecznej • słaba aktywność społeczna mieszkańców • brak liderów lokalnych • brak wolontariuszy, grup samopomocowych

	<ul style="list-style-type: none"> • niska tożsamość z gminą i identyfikacja ze społecznością – niechęć do włączania się w życie społeczne • niedostateczna współpraca służb i wymiana informacji • niewystarczający dostęp do informacji o możliwościach wsparcia określonych grup społecznych • brak osób chętnych w środowisku lokalnym do sprawowania usług opiekuńczych • brak polityki wspierania rodzin wielodzietnych w gminie poprzez system ulg
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • możliwości rozwoju gospodarczego • wzrost dochodu gminy i mieszkańców • otwartość na nowe rozwiązania • regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie • prospołeczna polityka państwa • dalsze dotowanie zadań własnych gminy z budżetu państwa • udział w programach osłonowych • możliwość wykorzystania w działaniach środków zewnętrznych, w tym z EFS • dostępność środków budżetu państwa na działania konkursowe • wzrost jakości usług świadczonych przez podmioty realizujące zadania z zakresu wsparcia rodziny i pomocy społecznej • doskonalenie zawodowe kadry pomocy społecznej • stosowanie pracy socjalnej w oparciu o kontrakt i projekt socjalny • utrzymanie stanowiska pracy asystenta rodziny • wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz rodziny • możliwość zawierania porozumień, partnerstw i lokalnych inicjatyw • rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami pozarządowymi oraz lokalną wspólnotą • wykorzystanie możliwości związanych z rozwojem społeczeństwa informacyjnego • wdrażanie działań prorodzinnych 	<ul style="list-style-type: none"> • ujemny przyrost naturalny • migracja ludzi młodych • zmniejszająca się liczba dzieci i młodzieży • brak kształcenia adekwatnego do możliwości zatrudnienia • bezrobocie utajone • rynek pracy nie sprzyjający spadkowi bezrobocia • ubożenie pewnej grupy mieszkańców • preferowanie konsumpcyjnego stylu życia • negatywny wpływ bezrobocia na samoocenę, na relacje w rodzinie • dziedziczenie bezrobocia (zagrożenie przejmowania stylu życia przez dzieci) • ograniczone szanse edukacyjne z powodu niskich dochodów rodzin • wykluczenie przestrzenne rodzin • osłabienie się funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodzin • wzrost kosztów utrzymania rodzin • złożoność problemów w rodzinach • zanik wartości i tradycji rodzinnych • uzależnienie świadczeniobiorców OPS od otrzymywanej pomocy • rozszerzenie się zjawisk destrukcyjnych (alkoholizm, przemoc w rodzinie) • obniżanie się aspiracji życiowych • brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy • poczucie osamotnienia osób starszych i niepełnosprawnych • stereotypowe podejście do osób

<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie działań promujących wartości rodzinne • promowanie budowania relacji rodzinnych lokalnie, w prasie • zmiana mentalności społecznej w kwestii postrzegania rodzin dysfunkcyjnych • traktowanie uzależnień jako problemu społecznego • społeczna integracja • dalszy rozwój oferty sportowej i kulturalnej 	<p>zagrożonych wykluczeniem społecznym (dysfunkcyjnych, niepełnosprawnych, starych)</p> <ul style="list-style-type: none"> • alienacja społeczna • brak perspektyw do samorozwoju • brak nawyków do korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego • brak motywacji do korzystania z poradni terapii uzależnień • brak dostatecznych środków finansowych na walkę z problemami społecznymi
--	---

IV. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

4.1. Misja

Na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w Gminie Boćki przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w gminie.

Priorytetowymi działaniami w sferze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie Gminy Boćki powinny być: przeciwdziałanie skutkom bezrobocia, wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji społecznych, wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży, stworzenie systemu wsparcia dla osób starszych, tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych oraz rozwijanie kapitału społecznego mieszkańców.

Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boćki na
lata 2016 - 2020 brzmi:

Stworzenie spójnego systemu wsparcia zapewniającego godne warunki do życia i rozwoju mieszkańców Gminy Boćki w różnych sferach życia społecznego poprzez zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

Powyższe hasło jest wyrazem potrzeby wypracowania wspólnej wizji wszystkich instytucji działających na terenie gminy i spoza gminy.

Realizacja wizji opierać się będzie na realizacji czterech celów strategicznych.

Cele strategiczne wyznaczają cele szczegółowe, te z kolei wyznaczają kierunki działań. Cele szczegółowe oraz wynikające z nich kierunki działań stanowią uszczegółowienie misji oraz mają przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych istniejących w gminie.

Poniżej przedstawiono cele szczegółowe przypisane celom strategicznym.

4.2. Cele strategiczne, cele szczegółowe

I Cel strategiczny

Zintegrowana polityka społeczna

Jednym z kluczowych zadań polityki społecznej w Gminie Boćki jest dalsza integracja współpracy wszystkich instytucji działających w tym obszarze.

I Cel szczegółowy

Zwiększenie wykorzystania środków i zasobów na cele społeczne.

II Cel szczegółowy

Budowanie szerokiego partnerstwa społecznego.

II Cel strategiczny

Skuteczny system opieki nad rodziną.

Kluczowym zadaniem polityki społecznej w Gminie Boćki jest rozwijanie skutecznego systemu opieki nad rodziną i dzieckiem, przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie oraz przyczynianie się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa mieszkańców

I Cel szczegółowy

Skuteczny system opieki nad rodziną i dzieckiem.

II Cel szczegółowy

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

III Cel strategiczny

Promocja zdrowego trybu życia, profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień.

Kluczowym zadaniem polityki społecznej w gminie Boćki jest również promocja zdrowego trybu życia mieszkańców, a także prowadzenie profilaktyki oraz działań mających na celu rozwiązywanie problemów uzależnień.

I Cel szczegółowy

Poprawa zdrowia mieszkańców.

II Cel szczegółowy

Rozwiązywanie problemu alkoholizmu i narkomanii.

IV Cel strategiczny.

Integracja społeczna i zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Istotnym zadaniem jest integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, pobudzanie i wspieranie aktywności osób niepełnosprawnych, starszych, bezrobotnych, a także zapewnianie tym grupom dostępu do aktywnego uczestnictwa społecznego i kulturalnego w życiu społeczeństwa.

I Cel szczegółowy .

Integracja zawodowa osób bezrobotnych, łagodzenie skutków bezrobocia oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

II Cel szczegółowy

Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych oraz starszych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boćki na lata 2016 - 2020 nie stanowi zbioru zamkniętego. Wraz z rozpoznawanymi potrzebami możliwe jest projektowanie nowych przedsięwzięć, będących odpowiedzią na aktualne wyzwania. W okresie czasu, który obejmuje Strategia, wdrażane i realizowane będą, w zależności od potrzeb, programy i projekty dotyczące poszczególnych obszarów problemów społecznych, między innymi wspierania osób niepełnosprawnych, aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, wspierania rodzin i dzieci, wzmacniania kapitału społecznego mieszkańców oraz integracji działań wszystkich instytucji.

Strategia jest dokumentem programującym życie społeczności lokalnej, dlatego też w sposób zamierzony została sformułowana na takim poziomie ogólności, aby była elastyczna i stwarzała możliwość dostosowywania realizowanych w oparciu o nią działań do zmieniających się zjawisk i problemów społecznych oraz zmian przepisów prawa, które wyznaczają obszary interwencji w polityce społecznej.

4.3. Harmonogram Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boćki na lata 2016-2020

I CEL STRATEGICZNY Zintegrowana polityka społeczna				
I CEL SZCZEGÓŁOWY Zwiększenie wykorzystania środków i zasobów na cele społeczne				
Kierunki działań	Realizatorzy	Czas realizacji	Wskaźniki monitorujące	Źródło finansowania
1. Prowadzenie systematycznego monitoringu problemów społecznych oraz analizy istniejących zasobów.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Działalność ciągła	Czy została przygotowana ocena zasobów pomocy społecznej?	Bez kosztów
2. Prowadzenie analiz dotyczących efektywności, skuteczności oraz trafności udzielanej pomocy.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Wójt Gminy Zespół Interdyscyplinarny Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Działalność ciągła	Czy zostało przygotowane: - sprawozdanie z działalności GOPS, - sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspieranie rodziny oraz potrzeb związanych z realizacją zadań, - sprawozdanie z działalności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - sprawozdanie z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych?	Bez kosztów
3. Kontynuowanie działań w zakresie ustawicznego kształcenia kadr.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Gminy Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Placówki oświatowe	Działalność ciągła	Liczba szkoleń, w których brali udział pracownicy poszczególnych instytucji Liczba uczestników szkoleń	Budżet gminy, jednostek organizacyjnych, placówek oświatowych
4. Opracowanie i realizowanie programów i projektów mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Działalność ciągła	Liczba zrealizowanych programów i projektów Liczba uczestników	Budżet gminy Środki pozabudżetowe

I CEL STRATEGICZNY Zintegrowana polityka społeczna				
II CEL SZCZEGÓŁOWY Budowanie szerokiego partnerstwa społecznego				
Kierunki działań	Realizatorzy	Czas realizacji	Wskaźniki monitorujące	Źródło finansowania
1. Realizacja Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.	Urząd Gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Działalność ciągła	Liczba organizacji, z którymi została podpisana umowa	Budżet gminy
2. Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów.	Urząd Gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Organizacje pozarządowe	Działalność ciągła	Liczba inicjatyw mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców	Budżet gminy
3. Promowanie i wspieranie rozwoju wolontariatu wśród mieszkańców.	Urząd Gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Organizacje pozarządowe	Działalność ciągła	Liczba wolontariuszy	Budżet gminy

II CEL STRATEGICZNY Skuteczny system opieki nad rodziną
--

I CEL SZCZEGÓŁOWY Skuteczny system opieki nad rodziną i dzieckiem				
Kierunki działań	Realizatorzy	Czas realizacji	Wskaźniki monitorujące	Źródło finansowania
1. Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, Placówki służby zdrowia, Gminny Ośrodek Kultury, Biblioteka Gminna, Zespół Interdyscyplinarny, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim, Komenda Powiatowa Policji, Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku Podlaskim, organizacje pozarządowe, liderzy lokalni, przedsiębiorcy lokalni	Działalność ciągła	Zgodnie ze wskaźnikami realizacji poszczególnych zadań ujętych w GPWR	Budżet gminy Budżet państwa Środki pozabudżetowe
2. Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych poprzez rozwój poradnictwa specjalistycznego oraz prowadzenie pracy socjalnej.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe,	Działalność ciągła	Liczba zorganizowanych warsztatów, przedsięwzięć Liczba uczestników	Budżet gminy Budżet państwa Środki pozabudżetowe
3. Realizacja programów dożywiania oraz wsparcia materialnego dla rodzin najuboższych.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe,	Działalność ciągła	Liczba rodzin i osób korzystających z wsparcia Liczba rodzin korzystających z dożywiania Liczba dzieci korzystających z dożywiania	Budżet gminy Budżet państwa Środki pozabudżetowe
4. Kontynuowanie zatrudnienia asystenta rodziny.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Działalność ciągła	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	Budżet gminy Budżet państwa

5. Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty sportowej, kulturalnej.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury, Biblioteka Gminna, organizacje pozarządowe,	Działalność ciągła	Liczba i rodzaj zajęć, wydarzeń sportowych, rekreacyjnych, kulturowych Liczba uczestników	Budżet gminy Środki pozabudżetowe
6. Rozwój świetlic opiekuńczo-wychowawczych.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe,	Działalność ciągła	Liczba dzieci korzystających z zajęć w świetlicach	Budżet gminy Środki pozabudżetowe
7. Systematyczna współpraca placówek w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży oraz współpracy z rodzicami.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki oświatowe, sąd	Działalność ciągła	Liczba placówek współpracujących	Budżet gminy Budżet państwa
8. Rozwijanie i wspieranie sektora organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci, młodzieży, rodziny.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	Działalność ciągła	Liczba wspieranych organizacji pozarządowych	Budżet gminy

II CEL STRATEGICZNY Skuteczny system opieki nad rodziną

II CEL SZCZEGÓŁOWY Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie				
Kierunki działań	Realizatorzy	Czas realizacji	Wskaźniki monitorujące	Źródło finansowania
1. Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, Placówki służby zdrowia, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim, Komenda Powiatowa Policji, organizacje pozarządowe, kościoły	Działalność ciągła	Zgodnie ze wskaźnikami realizacji poszczególnych zadań ujętych w Programie	Budżet gminy Budżet państwa Środki pozabudżetowe
2. Podejmowanie działań mających na celu powstanie grup wsparcia i samopomocy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,	Działalność ciągła	Liczba grup wsparcia i samopomocy Liczba uczestników grup wsparcia i samopomocy	Budżet gminy
3. Tworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym Zespołu Interdyscyplinarnego	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny	Działalność ciągła	Liczba założonych Niebieskich Kart Liczba zakończonych Niebieskich Kart	Budżet gminy
4. Działania informacyjne i prewencyjne mające na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komenda Powiatowa Policji	Działalność ciągła	Liczba działań informacyjnych, prewencyjnych, których celem jest zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców	Budżet gminy Budżet państwa

III CEL STRATEGICZNY Promocja zdrowego trybu życia, profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień
--

I CEL SZCZEGÓŁOWY Poprawa zdrowia mieszkańców				
Kierunki działań	Realizatorzy	Czas realizacji	Wskaźniki monitorujące	Źródło finansowania
1. Promowanie działań zdrowotnych i profilaktycznych związanych z poprawą stanu zdrowia mieszkańców gminy	Placówki służby zdrowia, Placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Biblioteka Gminna, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury, organizacje pozarządowe	Działalność ciągła	Liczba działań zdrowotnych i profilaktycznych Liczba uczestników działań	Budżet gminy Budżet państwa Środki pozabudżetowe
2. Promowanie i wdrażanie programów promujących zdrowy styl życia	Placówki służby zdrowia, Placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Kultury, organizacje pozarządowe	Działalność ciągła	Liczba programów promujących zdrowy styl życia Liczba uczestników programów	Budżet gminy Budżet państwa Środki pozabudżetowe
3. Współpraca jednostek na rzecz upowszechniania zdrowego trybu życia	Placówki służby zdrowia, Placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury, organizacje pozarządowe	Działalność ciągła	Liczba jednostek działających na rzecz upowszechniania zdrowego trybu życia	Budżet gminy Budżet państwa Środki pozabudżetowe

III CEL STRATEGICZNY Promocja zdrowego trybu życia, profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

II CEL SZCZEGÓŁOWY Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii				
Kierunki działań	Realizatorzy	Czas realizacji	Wskaźniki monitorujące	Źródło finansowania
1. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, Komenda Powiatowa Policji, kościoły	Działalność ciągła	Zgodnie z założeniami programów	Budżet gminy Budżet państwa
2. Współpraca samorządu i jednostek z placówkami oświatowymi oraz organizacjami na rzecz działań edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Działalność ciągła	Liczba szkół uczestniczących w działaniach Liczba programów , działań realizowanych Liczba odbiorców, uczestników	Budżet gminy Budżet państwa Środki pozabudżetowe
3. Monitorowanie punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym przestrzegania zasad sprzedaży	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,	Działalność ciągła	Liczba przeprowadzonych kontroli	Budżet gminy
4. Organizowanie i finansowanie we współpracy z placówkami leczenia uzależnień różnych form pracy uzupełniającej proces terapeutyczny organizowanych poza podstawowym procesem leczenia	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Działalność ciągła	Liczba zrealizowanych programów Liczba uczestników	Budżet gminy
5. Wspieranie działań mających na celu wspieranie powstawania grup wsparcia i samopomocowych	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Działalność ciągła	Liczba grup Liczba osób korzystających z pomocy	Budżet gminy

IV CEL STRATEGICZNY Integracja społeczna i zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

I CEL SZCZEGÓŁOWY Integracja zawodowa osób bezrobotnych, łagodzenie skutków bezrobocia oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu				
Kierunki działań	Realizatorzy	Czas realizacji	Wskaźniki monitorujące	Źródło finansowania
1. Monitorowanie sytuacji osób bezrobotnych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy	Działalność ciągła	Liczba osób bezrobotnych , w tym kobiet, długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, w podziale na wykształcenie, grupy wiekowe	Budżet gminy Budżet państwa
2. Zatrudnianie w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społecznie-użytecznych, praktyk, staży i innych działań we współpracy z PUP	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy pracodawcy, organizacje pozarządowe	Działalność ciągła	Liczba osób uczestniczących w w/w formach aktywizacji Liczba form aktywizujących	Budżet gminy Budżet państwa Środki pozabudżetowe
3. Opracowywanie, realizacja, współuczestniczenie w projektach służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, pracodawcy, organizacje pozarządowe	Działalność ciągła	Liczba programów, projektów Liczba uczestników	Budżet gminy Budżet państwa Środki pozabudżetowe
4. Rozwój form wsparcia sprzyjających tworzeniu osobistego potencjału zatrudnienia osób bezrobotnych w trudnej sytuacji socjalno-bytowej i ich rodzin,	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, pracodawcy, organizacje pozarządowe	Działalność ciągła	Liczba osób bezrobotnych korzystających z różnych form wsparcia	Budżet gminy Budżet państwa Środki pozabudżetowe
5. Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy,	Działalność ciągła	Liczba osób bezrobotnych uczestniczących w różnych formach wsparcia	Budżet gminy Budżet państwa
6. Podejmowanie działań pobudzających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy	Działalność ciągła	Liczba szkoleń Liczba uczestników	Budżet gminy Budżet państwa
7. Rozwój pracy socjalnej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym w oparciu o kontrakt socjalny,	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Działalność ciągła	Liczba realizowanych kontraktów socjalnych	Budżet gminy
8. Wzrost dostępu do lokali mieszkalnych dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością, w tym dla ofiar przemocy w rodzinie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy	Działalność ciągła	Liczba lokali mieszkalnych	Budżet gminy
9. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez zapewnienie schronienia, pracę socjalną,	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	Działalność ciągła	Liczba wspieranych osób	Budżet gminy Budżet państwa Środki pozabudżetowe

działania osłonowe, reintegrację zawodową i społeczną				
---	--	--	--	--

IV CEL STRATEGICZNY Integracja społeczna i zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu				
II CEL SZCZEGÓŁOWY Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych i starszych				
Kierunki działań	Realizatorzy	Czas realizacji	Wskaźniki monitorujące	Źródło finansowania
1. Podejmowanie działań w kierunku pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej osób niepełnosprawnych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Działalność ciągła	Liczba świadczeniobiorców Liczba godzin zajęć rozwijających i podtrzymujących umiejętności samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych	Budżet gminy Budżet państwa
2. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych i starszych.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy	Działalność ciągła	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	Budżet gminy Budżet państwa
3. Wsparcie dla osób starszych i niepełnosprawnych poprzez pomoc w tworzeniu warunków dla funkcjonowania grup samopomocowych, wolontariat	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Działalność ciągła	Liczba grup samopomocowych, liczba wolontariuszy Liczba uczestników	Budżet gminy
4. Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób starszych i niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe,	Działalność ciągła	Liczba wspólnie zrealizowanych projektów, działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób starszych i niepełnosprawnych	Budżet gminy Środki pozabudżetowe

V. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

Monitoring ma na celu uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych działań w zakresie czasu realizacji założeń, źródła finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów. Monitorowanie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boćki planowane jest poprzez okresową ocenę stopnia osiągnięcia określonych kierunków priorytetowych i stopnia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć.

Za wykonywanie zbiorczych sprawozdań, gromadzenie i upowszechnianie zbiorczych danych z zakresu monitorowania stopnia realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odpowiedzialny jest Zespół do Spraw Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boćki powołany przez Wójta Gminy.

Zadaniem Zespołu jest nadzór nad wdrażaniem strategii, koordynowanie działań związanych z realizacją strategii oraz opracowywanie i zgłaszanie propozycji zmian, które należy wprowadzić w strategii. Za realizację wyżej wymienionych działań odpowiada powołany w tym celu koordynator. Monitorowanie realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boćki planowane jest poprzez corocznie składane przez Zespół sprawozdanie z realizacji zadań wynikających z obowiązującej strategii.

Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji, czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy pozwoliły one i w jakim stopniu na realizację celów strategii. Cele ewaluacji to:

- doskonalenie działań podejmowanych w ramach strategii,
- informacja o efektach wdrażania strategii oraz uzyskanie odpowiedzi na pytania związane i jej realizacją,
- wzrost jakości strategii,
- pogłębienie odpowiedzialności za wdrażanie strategii wśród wszystkich zainteresowanych jej funkcjonowaniem i efektami.

Strategia jest dokumentem otwartym i wraz z upływem czasu zmiany potrzeb i możliwości będą wymagać uaktualnienia zgodnie z potrzebami społecznymi. Przeglądy strategiczne wraz z oceną realizacji zadań, usług zaplanowanych będą realizowane cyklicznie, raz na 2 lata.

Pracownicy GOPS przy wyborze zadań do realizacji, będą brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego, np. nowe uregulowania prawne, społecznoekonomiczne czy nowe możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych.

Odpowiedzialny za wdrażanie strategii oraz dostosowanie wszystkich planów i programów do jej ustaleń jest Wójt Gminy.

Rada Gminy - pełni bieżący nadzór nad realizacją strategii, czuwa, aby przy tworzeniu budżetu uwzględniany był dwuletni plan realizacji, uchwała zmiany w strategii, programy.

Koordynator wdrażania strategii gromadzi dokumentację związaną ze strategią, prowadzi monitoring realizacji strategii, przedkłada informacje podczas sesji Rady Gminy co 2 lata. Należy zapewnić spójności strategii z innymi dokumentami strategicznymi. Podmioty zarządzające i realizujące zadania strategiczne powinny sprawować opiekę nad tym, aby zapisy strategii były uwzględniane w innych dokumentach strategicznych gminy. W przypadku aktualizacji pozostałych dokumentów strategicznych stosowne zmiany winny być uwzględniane również w niniejszym dokumencie.

System aktualizacji strategii zakłada wprowadzanie zmian w dokumencie strategicznym. Zmiany będą proponowane przez koordynatora, opiniowane i zatwierdzane przez Radę Gminy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie, co 2 lata poddawana przeglądowi oraz aktualizacji.

Część diagnostyczna będzie poddawana przeglądowi oraz aktualizacji raz na 4 lata, część „programowa” (działania/zadania i harmonogram) będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji co 2 lata - sporządzany w formie aktualizacji harmonogram będzie tworzony na kolejne 2 lata (zadanie to odbywać się będzie pod koniec roku kalendarzowego). Niniejszy dokument, po uchwaleniu przez Radę Gminy powinien być opublikowany na stronie internetowej, a ponadto przekazany wszystkim jednostkom i instytucjom, których działalność może przyczynić się do realizacji strategii.

VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boćki obejmują lata 2016 – 2020, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób ciągły zdefiniowane cele strategiczne i szczegółowe.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu gminy,
- środki z budżetu państwa (dotacje),
- środki funduszy krajowych,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej,
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz

- Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny),
- inne źródła.

VII. WNIOSKI KOŃCOWE

Strategia jest dokumentem, który uświadamia społeczności lokalnej skalę zjawisk i problemów społecznych oraz wychodzi naprzeciw jej potrzebom, natomiast dla samorządu stanowi kompleksowy i uporządkowany zbiór celów, działań i metod ukierunkowanych na wprowadzenie skutecznych rozwiązań w obszarze problemów społecznych.

Strategia ukierunkowuje działania władz samorządowych i instytucji pomocy społecznej, w tym Ośrodka Pomocy Społecznej na pełnienie aktywnej roli w budowaniu nowoczesnego modelu systemu pomocy społecznej. Zorientowanie strategii na wybranych grupach społecznych przez pryzmat działań strukturalnych, inwestycyjnych, rozwojowych, jest najlepszą możliwością poprawy sytuacji wielu osób, a także zaktywizowania wielu grup podlegających wykluczeniu społecznemu.

Celem strategii są działania długookresowe i długofalowe, polegające na inwestycji w kapitał ludzki, system edukacji, poprawę sytuacji materialnej, działania na rzecz poprawy rynku zatrudnienia, mające powiązania ze wzrostem przedsiębiorczości.

Strategia jest zatem instrumentem nowoczesnej polityki społecznej wdrażanej na poziomie lokalnym przez władze samorządowe Gminy Boćki, mającym pobudzać do aktywności organizacje, instytucje, środowiska działające w obszarze pomocy społecznej, rozwoju gospodarczego i społecznego Gminy. Cele, kierunki działań oraz propozycje projektów zawarte w strategii, pozwalają na dotarcie do najbardziej potrzebujących grup społecznych, często marginalizowanych i wykluczonych ze społeczeństwa. Strategia proponuje wdrożenie partnerstwa lokalnego między różnorodnymi partnerami społecznymi, jako zasady rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców Gminy Boćki, co pozwala na rozwój i pogłębianie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami i samorządem.

Strategia ukazuje również, poza układem organizacyjno-instytucjonalnym, układ finansowania polityki społecznej i źródła pozyskiwania środków na rozwiązywanie problemów społecznych, w tym środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Stwarza to szansę na usprawnienie instytucjonalne sfery związanej z realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej, ograniczaniem negatywnych zjawisk społecznych, jak patologie, ubóstwo czy długoterminowe bezrobocie.

Przewodniczący Rady Gminy
Paweł Rzepniewski